

Kallelse till sammanträde med Vård- och omsorgsnämnden

Datum och tid: 2021-02-17, klockan 16:00

Plats: Karidal, Tröskevägen Eslöv

Förhinder anmäls till Helena Nilsson, helena.nilsson2@eslov.se, 0413-621 71

Ordförande

Tony Hansson (S)

1. Val av protokolljusterare

2. Information från Samordningsförbundet Finsam Mittskåne Sofia Lögdeberg,
förbundschef 16:00

3. Ekonomisk månadsrapport 2021 (VoO.2021.0002) Johanna Elfsberg,
enhetschef ekonomi
17:00

4. Förlängning av upprätthållande av kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19 (VoO.2020.0215) Josef Johansson,
fövaltningschef 17:20

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19
- Vård- och omsorgsnämndens protokoll 2020 § 52; Upprättande av kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19
- Vård- och omsorgsnämndens beslut § 66, 2020-08-26. Förlängning av kohortavdelning
- Vård- och omsorgsnämndens beslut §86, 2020-10-21. Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19
- Vård- och omsorgsnämndens beslut §107, 2020. Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19

5. Fördelning av kostnadsposter i riksnormen för ekonomiskt bistånd 2021 (VoO.2021.0012) Helena Berggren,
enhetschef

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Fördelning av kostnadsposter i riksnormen för ekonomiskt bistånd 2021

- Bilaga 1. Socialstyrelsens information, Riksnormen för försörjningsstöd 2021
- Bilaga 2. Konsumentverkets Koll på pengarna 2021
- Bilaga 3. Fördelning av behovsposter i riksnorm 2020
- Bilaga 4. Förslag till Fördelning av behovsposter i riksnorm 2021

6. Yttrande över revisionens granskningsrapport av krisledningen (VoO.2021.0032) Otto Graudums

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Yttrande över revisionens granskningsrapport av krisledningen
- Missiv krisledning
- Revisionens granskningsrapport. Yttrande över revisionens granskningsrapport av krisledningen

7. Boendestatistik för vård- och omsorgsboenden, 2021 (VoO.2021.0029) Ingrid Westerlund, verksamhetschef

Beslutsunderlag

- Statistik för vård- och omsorgsboenden, januari 2021

8. Information om strategi från försörjningsstöd till egenförsörjning Josef Johansson, förvaltningschef

9. Information från verksamheten (VoO.2021.0031) Josef Johansson, förvaltningschef

10. Information från förvaltningsledningen med anledning av covid-19

**Förlängning av upprätthållande av
kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19**

4

VoO.2020.0215

2021-02-05

Carl-Josef Johansson

+4641362748

Josef.Johansson@eslov.se

Vård- och omsorgsnämnden

Förslag till beslut; Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19

Ärendebeskrivning

Vård- och omsorgsnämnden fattade den 13 maj 2020 beslut om att inrätta en kohortavdelning i Vårlokens vård- och omsorgsboende med syfte av att vårda personer med Covid-19 och att hejda smittspridningen av viruset. Det första beslutet gällde till den 30 september 2020. Därefter har tre nya beslut om förlängning fattats med kortare intervaller den 26 augusti, 21 oktober och 16 december 2020. Det senaste beslutet gäller t.o.m. den 31 mars 2021.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2021-02-05

Vård- och omsorgsnämndens beslut fattat 2020-05-13, §52

Vård och omsorgsnämndens beslut fattat 2020-08 26, §66

Vård och omsorgsnämndens beslut fattat 2020-10-21, §86

Vård- och omsorgsnämndens beslut fattat 2020-12-16, §107

Beredning

Enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer är det viktigt att fortsätta med skyddsåtgärder. Vård och Omsorg planerar för en eventuell ökad smittspridning, en tredje våg, samt arbetar kontinuerligt med att förhindra pandemins framfart, bl. a. genom upprätthållande av en kohortavdelning för personer sjuka i covid-19.

Förvaltningen följer pandemins utveckling noga för att succesivt pröva behovet av kohortavdelningen. Därför har förlängningar av beslutet föreslagits i kortare intervaller. Det är viktigt att i planeringen säkra en långsiktig personalförsörjning därför lyfts frågan om en ny förlängning upp på vård- och omsorgsnämndens dagordning. Förvaltningen föreslår en förlängning av driften av kohortavdelningen till och med den 31 maj 2021.

Förslag till beslut

- Vård- och omsorgsnämnden beslutar att förlänga driften av kohortavdelningen till och med den 31 maj 2021 samt skicka beslutet för kännedom till kommunstyrelsen.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen för kännedom

Josef Johansson
Förvaltningschef

Vård- och omsorgsnämnden

§ 52

VoO.2020.0215

Upprättande av kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19**Ärendebeskrivning**

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 11 kap 2 § ska Sveriges kommuner planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i medborgarnas behov av vård. Med anledning av den nuvarande situationen rörande coronaviruset ser Vård och Omsorg i Eslövs kommun ett behov av att samlokalisera de personer som bär på smitta vid en kohortavdelning, för att på ett patientsäkersätt minimera smittspridning inom verksamheten samt för att samla kompetens och resurser. Kohortvård innebär att en grupp patienter med samma smittsamma sjukdom vårdas av särskilt avdelad personal - avskilt från andra patienter. Kohortvård bedöms vara en mycket effektiv åtgärd för att minska spridning av smitta.

Den rådande situationen rörande coronaviruset och Covid-19 är komplex. Den medför prövningar för vård- och omsorgsnämndens verksamheter. För att kunna hantera denna situation på ett bra sätt, krävs att förvaltningen kan vara flexibel och är beredd att agera utifrån de specifika utmaningar som ställs. Upprättandet av en kohortavdelning skall förstås mot bakgrund av detta.

Beredning

Kohortavdelningen planeras att vara i bruk från den 18 maj till den 30 september 2020. Den bör vara lokaliserad vid Vårlökens äldreboende. Avdelningen planeras att bestå av sex lägenheter á 2 rum. Rummen kommer att fyllas med en patient per lägenhet till en början. Från patient nummer sju beräknas dubbelbeläggning att ske. Personalbemanningen skall bestå av undersköterskor, sjuksköterskor, fysioterapeut samt lokalvårdare. Personalen som ska arbeta i kohortvården ska ha skyddskläder enligt de rekommendationer som vårdhygien och smittskydd ger.

Ett kriterium för att en brukare ska beredas plats vid kohortavdelning är att personen är sjuk i Covid-19. Brukarens sociala situation utgör alltså inte skäl att beredas plats vid denna avdelning. Kohortavdelningen är inte heller en boendeform, utan syftar till att samordna en form av dygnet runt-vård som annars skulle ha utförts i brukarens egna hem. Uppgiften att besluta i frågan om vem som ska beredas plats inom vårdformen ska tillkomma omvårdnadsansvarig kommunsjuksköterska.

Verksamheten som kommer att bedrivas vid kohortavdelningen styrs av Hälso- och sjukvårdslagen och har därmed ett medicinskt fokus. Vård och Omsorg bedömer att en stor del av den vård som kommer att bedrivas kommer att vara av palliativ karaktär.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Vård- och omsorgsnämnden

Budget och ekonomi

Upprättandet av en kohortavdelning är en åtgärd som sker utanför vård- och omsorgsnämndens budgetram. Följande ekonomiska kalkyler anger beräknade kostnader för kohortavdelningen:

Uppstartskostnader: Mycket inventarier och material är hämtat från verksamheterna. Förvaltningen uppskattar att det blir kostnader på runt 250 000 kr. Detta innefattar anpassning av lokalen samt nyköp av vissa möbler.

Personaldrift för en bemanning: Personaldriften för kohortavdelningen beräknas kosta 10 508 793 kronor för en period om fem månader. Dessa kostnader omfattar bemanning av sjuksköterskor, rehabiliteringspersonal, undersköterskor samt lokalvårdare (se ”Bilaga – Ekonomisk beräkning för personaldrift av kohortavdelning”).

Omkostnader drift: Räknat på 12 patienter. Tex. skyddsutrustning, tvätt, mat och larm c:a 120 000 kr/månaden eller 600 000 kr för 5 månader.

I budget sedan tidigare: Hyra (1 miljon), en fysioterapeut (300 000 kr). Projektgruppens arbetstid och resurser är ej sammanställda.

Vård och Omsorg bedömer att upprättandet av en kohortavdelning kommer att medföra vissa ekonomiska effekter för andra verksamheter, då brukare kommer att vårdas vid kohortavdelningen istället för i sina ordinära boendeplatser. Vård och Omsorg bedömer också att tidsplaneringen av ett biståndsbedömt trygghetsboende kommer att förskjutas, då upprättandet av en kohortavdelning medför budgetansträngningar för vård- och omsorgsnämnden samt ökar risken för förlängd kö till kommunens vård- och omsorgsboenden.

De beräknade kostnaderna ligger utanför vård- och omsorgsnämndens budgetram. Regeringen har den 12 maj 2020 (SFS 2020:293) beslutat att täcka kommunernas merkostnader till följd av den uppkomna situationen. Vård och omsorg räknar därmed att erhålla full kompensation för de merkostnader som uppkommer till följd av det föreslagna beslutet.

Beslut

- Vård- och omsorgsnämnden beslutar att godkänna och anta förvaltningens förslag för upprättandet av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19 samt att skicka beslutet till kommunstyrelsen.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Vård- och omsorgsnämnden

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Akten

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Vård- och omsorgsnämnden

§ 66

Förlängning av beslut gällande kohortavdelning inom vård och omsorg

Ärendebeskrivning

Ordförande Tony Hansson (S) redogör för vård- och omsorgsnämnden beslut, den 13 maj 2020 (vård- och omsorgsnämndens protokoll 2020 § 52), att inrätta en kohortavdelning vid Vårlökens äldreboende. Avsikten var att kohortavdelningen skulle vara i bruk till den 30 september. I anledning av att rådande situation finns skäl att besluta om att förlänga driften av kohortavdelningen till den 30 november 2020.

Beredning

Tony Hansson (S) yrkar att vård- och omsorgsnämnden beslutar att förlänga driften av kohortavdelningen till den 30 november 2020 samt att skicka beslutet till kommunstyrelsen.

Beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att förlänga driften av kohortavdelningen, inrättad enligt beslut den 13 maj 2020 (vård- och omsorgsnämndens protokoll 2020 § 52), till den 30 november 2020 samt att skicka beslutet för kännedom till kommunstyrelsen.

Paragrafen är justerad

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Vård- och omsorgsnämnden

§ 86

VoO.2020.0215

Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19**Ärendebeskrivning**

Vård- och omsorgsnämnden fattade den 13 maj 2020 beslut om att inrätta en kohortavdelning vid Vårlokens äldreboende. Avsikten var att kohortavdelningen skulle vara i bruk till den 30 september. Nämnden fattar ett nytt beslut den 26 augusti om att förlänga driften av kohortavdelningen till den 30 november 2020 mot bakgrund av det då rådande pandemiläget. Ett nytt ställningstagande måste nu göras i ett tidigare skede då personalplaneringen inför jul och nyårshelgerna ska genomföras.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Förlängning av Kohortavdelning

Beredning

Att göra säkra bedömningar av Coronapandemins utveckling är svårt och måste vägas mot andra socioekonomiska aspekter. Smittspridningen i riket och Skåne är förhållandevis låg, i jämförelse med vår omvärld men i vissa delar av riket ökar smittspridningen igen. Stockholmsregionen är tillbaka på samma nivåer som i maj månad och även i Skåne ökar smittspridningen. För förvaltningen Vård- och Omsorg gäller det att planera för både en ökad smittspridning samt att förebygga pandemins påverkan på utvecklingsarbetet i så stor utsträckning som möjlig. Planeringen att starta upp ett biståndsbedömt trygghetsboende på Vårloken, där Kohortavdelningen är förlagd är viktigt i sammanhanget.

Chefer med personalansvar står nu inför att planera för jul och nyårshelgernas ledigheter. Det är därför viktigt att så tidigt som möjligt ta ett beslut om att förlänga Kohortavdelning för att det ska finnas personal med adekvat kompetens på plats.

Förvaltningen följer pandemins utveckling noga för att succesivt pröva behovet av kohortavdelningen. Därför förslår förvaltningen förlängningar i kortare intervaller.

Yrkanden

Lena Sundberg Hugosdotter (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslut

- Driften av kohortavdelning vid Vårlokens äldreboende för personer sjuka i Covid-19 förlängs till och med den 31 januari 2021 och beslutet skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Vård- och omsorgsnämnden

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande
---------------------	--------------------

Vård- och omsorgsnämnden

§ 107**VoO.2020.0215****Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19****Ärendebeskrivning**

Vård- och omsorgsnämnden fattade den 13 maj 2020 beslut om att inrätta en kohortavdelning i Vårlokens vård- och omsorgsboende med syfte av att vårda personer med Covid-19 och att hejda smittspridningen av viruset. Det första beslutet gällde till den 30 september 2020. Därefter har två nya beslut om förlängning fattats med kortare intervaller den 26 augusti och 21 oktober 2020. Det sista beslutet gäller tom den 31 januari 2021.

Förvaltningen följer pandemins utveckling noga för att succesivt pröva behovet av kohortavdelningen. Därför har förlängningar av beslutet föreslagits i kortare intervaller. Det är viktigt att i planeringen säkra en långsiktig personalförsörjning därför lyfts frågan om en ny förlängning upp på vård- och omsorgsnämndens dagordning redan i december.

Beslutsunderlag

- Förslag till beslut; Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i covid-19
- Vård- och omsorgsnämndens protokoll 2020 § 52; Upprättande av kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19
- Vård- och omsorgsnämndens beslut § 66, 2020-08-26. Förlängning av kohortavdelning
- Vård- och omsorgsnämndens beslut §86, 2020-10-21. Förlängning av kohortavdelning för personer sjuka i Covid-19

Beredning

Sedan oktober månad har smittspridningen ökat rejält i hela landet. Skåne är nu en av de hårdast drabbade regionerna i riket. Enligt Folkhälsomyndigheten bedöms smittspridningen toppa under jul- och nyårshelgen men pandemins utveckling är svårbedömd. Mycket hänger på hur snabbt det går att komma i gång med ett vaccinationsprogram samt att vidtagna skyddsåtgärder ger effekt.

Den ökade samhällsmittan speglar sig nu i antalet ökade fall smitta bland vårdpersonal samt brukare inom vård och omsorgsnämndens ansvarsområde i Eslöv. För närvarande är kohortavdelningen igång och tar emot brukare som insjuknat i Covid-19. Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningsledningen en förlängning av driften av kohortavdelningen till och med den 31 mars 2021.

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

Vård- och omsorgsnämnden

Beslut

- Vård- och omsorgsnämnden beslutar att förlänga driften av kohortavdelningen till och med den 31 mars 2021 samt att skicka beslutet för kännedom till kommunstyrelsen.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen för kännedom

Justerares signatur	Utdragsbestyrkande

**Fördelning av kostnadsposter i riksnormen för
ekonomiskt bistånd 2021**

5

VoO.2021.0012

2021-02-05

Helena Berggren

+4641362283

Helena.Berggren@eslov.se

Vård- och omsorgsnämnden

Förslag till beslut; Fördelning av kostnadsposter i riksnormen för ekonomiskt bistånd 2021

Ärendebeskrivning

Varje år tar regeringen beslut om riksnorm som utgör en grund för beräkning av försörjningsstödet. Riksnormen är indelad i åldersintervall för barn, skolungdomar och vuxna samt en post för gemensamma hushållskostnader. Kommunen ska sedan dela upp riksnormen i olika kostnadsposter motsvarande de kostnader i ett hushåll som riksnormen är avsedd att täcka. Enligt Socialstyrelsen ska kommunerna ta vägledning av Konsumentverkets årliga beräkningar rörande rimliga utgifter för hushåll, när kostnadsposterna i riksnormen ska fastställas.

Socialnämnden kan fritt fördela de av regeringen beslutade beloppen mellan de olika kostnadsposterna men summorna i riksnormen får inte understigas.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Socialstyrelsens information, Riksnormen för försörjningsstöd 2021

Bilaga 2. Konsumentverkets Koll på Pengarna 2020

Bilaga 3. Fördelning av behovsposter i riksnorm för 2020, Eslövs kommun

Bilaga 4. Förslag till Fördelning av behovsposter i riksnorm 2021

Beredning

Den riksnorm som regeringen fastställer varje år ska kommunerna i sin tur fördela på olika kostnadsposter som motsvarar de behov som riksnormen ska tillgodose. Dessa kostnadsposter används i verksamheten Enheten för ekonomiskt bistånd för att göra bedömningar av olika slag. Det kan t ex vara att bedöma om en sökande genom sitt ekonomiska bistånd har tillräckligt med pengar för att tillgodose ett akut behov av nya kläder eller en kostnad för träningskort. Kostnadsposten rörande livsmedel används som riktmärke vid beslut om akut livsuppehälle. I samtal med klienter om hushållsbudget används också riksnormens kostnadsposter som vägledande belopp.

Genom regeringens beslut avseende riksnorm för 2021 har riksnormens samtliga poster räknats upp med 0,3 procent jämfört med riksnormen 2020. Sedan 2012 har

kommunerna haft ansvaret att fördela riksnormen i de olika kostnadsposterna. Kommunerna har av Socialstyrelsen uppmanats att använda Konsumentverkets årliga beräkningar av ett hushålls kostnader i det arbetet.

Konsumentverkets beräkningar inför 2021 visar att hushållets kostnader har ökat något när det gäller samtliga behovsposter.

Förslag till beslut

- Vård- och omsorgsnämnden föreslår besluta att riksnorm för 2021 fördelas i kostnadsposter enligt förslag i bilaga 4. Förslaget innebär att höjningen fördelas jämt mellan olika behovsposter som höjs för samtliga målgrupper i jämförelse med riksnorm 2020.

Beslutet skickas till

Vård och Omsorg, Enheten för ekonomiskt bistånd

Josef Johansson
Förvaltningschef

Helena Berggren
Enhetschef

Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten
Anna-Karin Sandén, Samira Aqil

Riksnormen för försörjningsstöd 2021

Tillsammans med skäliga kostnader för vissa andra behov avgör riksnormen nivån på försörjningsstödet. Beloppen bestäms av regeringen inför varje nytt kalenderår¹ och gäller som miniminivå för de behov som riksnormen ska täcka.²

I riksnormen 2021 har normens samtliga poster räknats upp med 0,3 procent jämfört med riksnormen för 2020.

Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna enligt följande tabeller.

Personliga kostnader per hemmavarande barn och skolungdom, kronor per månad								
Ålder	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år
Summa personliga kostnader	2 180	2 440	2 170	2 440	3 060	3 520	3 970	4 000
Utan lunch 5 dagar per vecka	2 050	2 240	1 990	2 170	–	–	–	–

Personliga kostnader vuxna, kronor per månad		
	Ensamstående	Sammanboende
Summa personliga kostnader	3 160	5 700

Gemensamma hushållskostnader, kronor per månad							
Antal personer	1	2	3	4	5	6	7
Summa gemensamma kostnader	1 020	1 130	1 420	1 610	1 860	2 100	2 270

För att beräkna den gemensamma hushållskostnaden för hushåll med fler än 7 personer lägger man till 170 kronor för varje ytterligare hushållsmedlem. Det motsvarar skillnaden mellan hushåll med 6 respektive 7 personer.

¹ 2 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937)

² 4 kap. 3 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453)

En person som bor i ett hushåll utan att vara sammanboende

En vuxen person kan ingå i en hushållsgemenskap med en eller flera andra vuxna personer, utan att räknas som sammanboende. Denne person är ett eget ärende. För att räkna ut riksnormen för honom eller henne lägger man ihop personens del av de gemensamma hushållskostnaderna med personliga kostnader för ensamstående.

För en person som bor i ett hushåll med 5 personer, skulle uträkningen se ut så här: 1 860 kr/5 personer + 3 160 kr = 3532 kr

Riksnormen tar hänsyn till

- hur många personer som finns i hushållet
- ålder på barn och skolungdomar
- om barn och skolungdomar äter lunch hemma
- om vuxna är ensamstående eller sammanboende.

Riksnormen innehåller kostnader för

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hygien
- barn- och ungdomsförsäkring
- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon.

Socialtjänstförordningen (2001:937) fastställer inga enskilda belopp för dessa kostnadsposter, utan endast totalbeloppen för olika hushållstyper och åldersgrupper.

KOSTNADSFRI

20 (85)

Spara

Boende

Försäkring

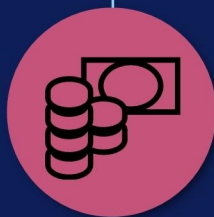

Flytta hemifrån

Skulder

Låna

Budget

2021

Koll på pengarna

Tips och råd om din ekonomi

Konsument
verket • KO

Välkommen till Koll på pengarna

Hur mår din ekonomi? Vad kostar det att ha en bil och vad är bra att tänka på när du köper en mobiltelefon? Vad händer om du inte kan betala dina räkningar? Det och mycket mer försöker vi reda ut i Koll på pengarna.

Här kan du hitta en hel del tips och råd om exempelvis mat, bostad, bil, försäkringar och lån. Bland annat finns exempel på hur kostnaderna påverkas när första barnet kommer, hur du kan spara pengar på att se över ditt mobilabonnemang och vad det kan kosta att bo hemma hos föräldrarna.

I Koll på pengarna kan du göra en budget. Här finns också checklistor som kan vara till hjälp när du ska

skaffa bostad eller köpa bil. Om du får ekonomiska problem kan det vara bra att veta att det finns gratis hjälp att få. Vi berättar var du hittar rådgivning om ekonomi- och konsumentfrågor i din kommun. I Sverige finns det också fyra konsumentbyråer som hjälper konsumenter, samt upplysningstjänsten Hallå konsument.

På hallåkonsument.se kan du få svar på många av dina konsumentfrågor.

Koll på pengarna innehåller också Konsumentverkets beräkningar av kostnader för en rimlig levnadsnivå. Beräkningarna gäller för några av de vanligaste utgifterna som ett hushåll har och är exempel på vad det kan kosta att leva med en standard som varken är lyx eller lägsta levnadsstandard. Bläddra, läs och få koll på pengarna!

Innehåll

- 3 Hur mår din ekonomi?
- 4 Att göra en budget
- 6 Om pengarna inte räcker
- 9 Kostnadsfri rådgivning hos kommunen
- 10 Spara, investera eller låna
- 12 Bostaden
- 14 Maten
- 15 Bilen
- 16 Att konsumera hållbart
- 18 Tele, tv och internet
- 20 Försäkringar
- 21 Gratis hjälp av konsumentbyråerna
- 21 Hallå konsument
- 22 Ekonomi för unga
- 23 Flytta hemifrån
- 24 Att bli förälder
- 25 Att gå i pension
- 26 Konsumentverkets beräkningar 2021

Formgivning: Universitetstryckeriet, Karlstad

Fotografer: Oyvind Lund, Johnér och Konsumentverket

Illustrationer: Annika Carlsson

Tryck: Taberg Media Group, 2021

Upplaga: 120 000 ex

Hur mår din ekonomi?

Har du bra koll på ekonomin eller händer det ofta att pengarna inte räcker? På denna sida kan du svara på fem frågor och få en känsla för hur din ekonomi mår. Med hjälp av de fem frågorna kan du få en uppfattning om hur bra koll du har på din ekonomi. Läs varje fråga och svara JA eller NEJ.

Så mår din ekonomi

Svarade du NEJ på de flesta frågorna?
Då har du nog ganska bra koll på din ekonomi. Men gör gärna en budget och se hur den blir. Kanske är det något du vill förändra?

Svarade du JA på de flesta frågorna?
Då kanske din ekonomi inte mår så bra just nu. Att leva med ekonomisk stress är jobbigt och kan påverka din hälsa. Det är viktigt att du söker stöd innan problemen blir större. Prata om vardagsekonomi med familj, vänner eller arbetskamrater. Det finns även kostnadsfri budget- och skuldrådgivning hos din kommun. Kontakta dem så kanske de kan hjälpa dig att få ordning på din ekonomi.

På nästa sida får du tips om hur du kan göra en budget för att få överblick över dina inkomster och utgifter. Längre fram kan du läsa om vad du kan göra om pengarna inte räcker.

Fem frågor om din ekonomi

1. Är du ofta stressad över din privatekonomi och orolig för att pengarna inte ska räcka till dina utgifter? ☐ Ja ☐ Nej
2. Klarar du vardagen genom att handla på avbetalning, kredit eller genom att låna pengar? ☐ Ja ☐ Nej
3. Har du skulder som du återkommande har svårt att betala av på? ☐ Ja ☐ Nej
4. Har du svårt att avgöra vilka utgifter och räkningar du bör prioritera om pengarna inte riktigt räcker till? ☐ Ja ☐ Nej
5. Önskar du att du hade någon att prata med när det gäller din ekonomiska situation? ☐ Ja ☐ Nej

Att göra en budget

Vill du få bra koll på dina pengar så är det smart att göra en planering, en så kallad budget. I budgeten skriver du ner de kostnader och inkomster du har varje månad. Då får du en bra översikt och kan fundera på om det är något du kan ändra på.

Det kan vara svårt att balansera ekonomin så att pengarna räcker hela månaden. Hyra, räkningar och eventuella lån ska betalas i tid, mat ska handlas. Ibland kan det även dyka upp utgifter som du inte räknat med.

Få koll på dina inkomster

Börja med att skaffa dig en översikt över de inkomster och bidrag som finns i ditt hushåll. Fyll i hushållens inkomster i tabellen på nästa sida.

Gör en månadsbudget

När du har koll på dina inkomster fortsätter du med att räkna ut dina utgifter. Fyll i både inkomster och utgifter i tabellen för att få koll på din nuvarande månadsbudget. En del av siffrorna som du ska skriva in i tabellen kan du hitta på andra sidor i Koll på pengarna.

När du har gjort din nuvarande månadsbudget, fundera på om det är något du vill och kan ändra på. Fyll i så fall i det i kolumnen ”min nya månadsbudget” och börja leva enligt den nya budgeten så snart du kan. Kanske får du en möjlighet att spara eller betala av på något lån?

Vill du hellre göra din budget på datorn eller mobilen kan du göra det i Budgetkalkylen som du hittar på konsumentverket.se

Exempel på en enkel årsöversikt

	Återkommande kostnader			En gång om året	
Januari	Hyra	Mobil	Studielån	Hemförsäkring	Bilförsäkring
Februari	Hyra	Mobil	Hushållsel		
Mars	Hyra	Mobil			
April	Hyra	Mobil	Studielån	Fordonsskatt	
Maj	Hyra	Mobil	Hushållsel		
Juni	Hyra	Mobil			
Juli	Hyra	Mobil	Studielån	Semester	
Augusti	Hyra	Mobil	Hushållsel		
September	Hyra	Mobil			
Oktober	Hyra	Mobil	Studielån		
November	Hyra	Mobil	Hushållsel		
December	Hyra	Mobil		Julklappar	Julmat

Din ekonomi under ett år

Tänk på att din budget ska klara av alla månader. En del månader kommer flera större räkningar och andra månader kanske ingen räkning alls. Om du har koll på vilka räkningar som kommer varje månad är det lättare att planera din budget. Det kan även tillkomma en del andra kostnader som är bra att vara förberedd på, till exempel julklappsinköp. Gör en årsöversikt så vet du ungefär när olika räkningar och kostnader dyker upp. Då får du bättre koll på vilka månader som är de dyraste under året.

Här ovan är ett exempel på hur du kan göra en enkel årsöversikt. I detta

exempel är januari en dyr månad, med många räkningar. Mars är här en månad med få räkningar och då kan du kanske passa på att spara undan lite pengar som du kan använda till en dyrare månad. Om du vill få ännu bättre koll så kan du fylla i summorna för varje kostnad. Glöm inte att lägga in eventuella räkningar som du har autogiro på.

Här är fler exempel på räkningar och kostnader som du kan lägga in i din årsöversikt: fast telefoni, internet, lån, resor med lokaltrafik, A-kassa och fackavgift, medlemsavgifter, gymkort, läkare/tandläkare, mat, medicin, garage/p-plats.

Inkomster och bidrag per månad (efter skatt)

	Person 1	Person 2	Total inkomst
Lön			
Föräldrapenning			
Barnbidrag			
Underhållsstöd/underhållsbidrag			
Bostadsbidrag			
Arbetslöshetsersättning			
Studiestöd/utbildningsbidrag			
Sjukpenning			
Sjuk- och aktivitetsersättning			
Pension			
Övriga inkomster (bidrag, stipendier m.m.)			
Summa inkomster per månad efter skatt			

Tips!

Har du möjlighet så spara till en reservkassa, en så kallad buffert. Då klarar du de dyrare månaderna och de oväntade kostnaderna bättre. Tycker du att din ekonomi fungerar kanske du kan öka ditt buffertsparande.

Min månadsbudget

		Min nuvarande månadsbudget	Min nya månadsbudget
Sammanlagda inkomster (från tabellen ovan)			
Kostnader			
Mat	} (från sid 27)		
Kläder och skor			
Fritid och lek			
Mobiltelefon			
Personlig hygien			
Barn- och ungdomsförsäkring			
Förbrukningsvaror			
Hemutrustning			
Medier			
Hemförsäkring			
Bil	(från sid 15)		
Övriga försäkringar			
Bostad			
Hushållsel			
Lån (amorteringar och räntor)			
Resor med lokaltrafik			
Arbetslöshetskassa och fackavgift			
Läkarbesök/tandvård/medicin			
Övrigt (exempelvis godis, spel, presenter, alkohol, tobak, husdjur, semester)			
Sparande			
Sammanlagda kostnader			
RESULTAT (inkomster minus kostnader)			

Om pengarna inte räcker

Ibland hamnar man i situationer som gör att det blir svårt att klara ekonomin. Du kanske blir sjukskriven, arbetslös eller går igenom en skilsmässa. Även om du har en buffert så kan den ta slut om inte situationen blir bättre.

Det kan kännas jobbigt att be om hjälp, men det är viktigt att du snabbt tar tag i situationen. Du är inte ensam och det finns hjälp att få.

Förändra din situation

Om du har återkommande problem med att betala räkningar måste du förändra din situation ordentligt. I värsta fall kan du bli vräkt från din bostad om du inte betalar hyran i tid eller får betalningsanmärkningar hos

kreditupplysningsföretagen. Har du en anmärkning kan du exempelvis bli nekad att ta banklån eller köpa ett abonnemang för mobil och internet. Du kan även bli nekad att få hyra en lägenhet.

Förhoppningsvis kan du lösa dina problem efter en kortare tid. Kanske har du möjlighet att flytta till en billigare bostad eller hyra ut ett rum i din befintliga bostad. Eller så har du kanske en anhörig som kan hjälpa dig

tillfälligt. Du kan också se över vilka abonnemang du har. Kanske finns det några som går att säga upp, men tänk då på att du har uppsägningstid. Kan du sälja bilen eller saker du har hemma som det finns ett värde i?

Kontakta din budget- och skuldrådgivning

Ett första steg kan vara att ta kontakt med budget- och skuldrådgivningen i din kommun. Där kan du kostnadsfritt

En obetald räkning kan bli dyr

Telefonräkning
600 kr

+

Påminnelseavgift
60 kr

+

Inkassoavgift
180 kr

+

Ansökan om
betalningsföreläggande
300 kr

+

Ombudsarvode
380 kr

+

Grundavgift vid verkställighet
600 kr

=

Slutsumma med alla avgifter
2 120 kr

bland annat få hjälp med att få en överblick över din ekonomi och praktiska tips. Läs mer om budget- och skuldrådgivning på sidan 9.

En obetald räkning växer snabbt

En räkning som du inte betalar kan bli mycket dyr i slutändan. På denna sida kan du se ett exempel på en telefonräkning på 600 kronor. Om den inte blir betald i tid kan den snabbt komma upp i över 2 000 kronor. Om du inte kan betala en räkning, kontakta den du fått räkningen av så snabbt som möjligt. Du kanske kan få betala av räkningen lite i taget under några månader?

Har du skulder på dyra kreditkort?

Har du handlat något men valt att betala det senare, till exempel med

Små inköp kan bli stora kostnader¹

	Kostnad per vecka	Kostnad på ett år (52 veckor)
Fika på stan en gång per vecka	70	3 640
Lösgodis tre hg per vecka	20	1 040
Läsk en per dag	90	4 680
Chips 275 g per vecka	20	1 040
Cigaretter ett paket per dag	460	23 920
Snus tre dosor per vecka	130	6 760
En tidning per vecka	40	2 080

¹ Beloppen har avrundats till jämna total.

kreditkort eller delbetalning? Försök få ett banklån med lägre ränta och betala av alla krediterna. Säg upp krediterna och gör dig sedan av med kreditkorten så att du inte skaffar dig nya skulder.

Prioritera rätt

När pengarna börjar ta slut är det viktigt att prioritera vad du ska betala först. Det allra viktigaste är att betala hyra, el och mat. Därefter är medicin och hemförsäkring viktiga utgifter.

Sök ekonomiskt bistånd

Om du inte har tillräcklig inkomst för att klara din ekonomi kan du söka ekonomiskt bistånd från socialtjänsten i din kommun. Det ekonomiska biståndet kan vara försörjningsstöd eller bidrag till glasögon, tandvård, läkemedel med mera. Det är kommunens socialsekreterare som beslutar om du kan få bistånd. De använder sig av Socialstyrelsens riksnorm för att se om du har rätt till försörjningsstöd och vilken nivå av stöd du kan få.

Kontakta den du är skyldig pengar

Ett annat sätt att hantera skulder är att göra frivilliga uppgörelser. Det innebär att du kontaktar fordringsägaren, den som du har skulden till, och frågar om ni kan göra en överenskommelse. Du betalar i så fall tillbaka en så stor summa som möjligt inom en bestämd tid och därefter blir du kvitt din resterande skuld till fordringsägaren.

Tips!

Vill du ansöka om försörjningsstöd ska du vända dig till socialtjänsten i din kommun. På Socialstyrelsens webbplats kan du göra en förenklad beräkning om försörjningsstöd.

socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/ekonomiskt-bistand/provberakning-ekonomiskt-bistand

Skulden kan hamna hos Kronofogden

Om du inte betalar dina skulder kan de hamna hos Kronofogden. De kan då göra en utmätning, vilket betyder att de kollar om du har pengar på banken som de kan ta eller andra tillgångar som de kan sälja. Har du fortfarande skulder kvar kan Kronofogden göra en löneutmätning. Vid en löneutmätning dras en viss del av din lön bort och används till att betala av på din skuld.

Ansök om skuldsanering

Om du är svårt skuldsatt kan du ansöka om skuldsanering. Det innebär att du betalar av dina skulder enligt

en betalningsplan under några år. När skuldsaneringen är avslutad slipper du betala resterande skulder och är fri från de skulder som ingick i din skuldsanering. Du ansöker om skuldsanering hos Kronofogden som då utreder om du uppfyller kraven. Budget- och skuldrådgivningen i din kommun kan ge dig stöd om du ska göra en ansökan.

Betalningsplanen gäller oftast i fem år men kortare betalningstid kan förekomma. Under dessa år lever du väldigt snålt, men när det är klart är du skuldfri.

Läs mer om skuldsanering på kronofogden.se

Kostnadsfri rådgivning hos kommunen

Du vet väl att du kan få kostnadsfri rådgivning hos kommunens konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning? Här kan du läsa mer om verksamheterna och få tips från några som jobbar med dessa frågor.

Konsumentvägledning i din kommun

Många kommuner erbjuder konsumentvägledning. De kan hjälpa dig med dina konsumentfrågor och att hitta information om varor och tjänster. I en del kommuner kan du även få hjälp med hur du tyder och skriver avtal inför köp av varor och tjänster.

Om du redan har köpt en vara eller en tjänst som du är missnöjd med kan konsumentvägledningen ge dig information om dina rättigheter. De kan också berätta hur du klagar på rätt sätt med stöd av de lagar som finns på konsumentområdet, till exempel konsumentköplagen och konsumenttjänstlagen.

Budget- och skuldrådgivning

Alla kommuner är enligt lag skyldiga att erbjuda budget- och skuldrådgivning, en service där du kan få rådgivning om din ekonomi. Budget- och skuldrådgivaren kan hjälpa dig att få en överblick över din ekonomi och ge praktiska råd om hur du ska hantera och prioritera dina skulder.

De hjälper också till med beräkningar inför en skuldsanering samt omprövning och överklagan av beslut om skuldsanering. För skuldsatta som inte uppfyller skuldsaneringslagens krav eller inte vill ha skuldsanering kan rådgivaren räkna fram realistiska betalningsförslag vid frivilliga upp-

görelser. En del rådgivare kan hjälpa till med att förhandla fram nya betalningsvillkor hos fordringsägarna.

Hur är det i din kommun?

Hur konsumentvägledning och budget- och skuldrådgivning organiseras är olika från kommun till kommun. Kontakta din kommun för att få mer information och kontaktuppgifter. Du kan också gå in på hallåkonsument.se och söka upp din kommun där.

På sista sidan i denna tidning finns utrymme att skriva upp kontaktuppgifterna till din kommun.

Tips från konsumentvägledare

Ingrid Elebrink, Storuman

Telefonförsäljning är ett problem för många konsumenter. Är du inte intresserad av det telefonförsäljaren vill sälja, tacka nej direkt och lägg på luren. Ett annat tips är att läsa igenom avtal innan du bestämmer dig för ett köp, då behöver du inte bli överraskad senare. Till sist, kontakta din konsumentvägledning om du behöver hjälp.

Tips från budget- och skuldrådgivare

Aicha Singh, Stockholm

Det vanligaste problemet jag möter är personer med låga inkomster i relation till sina utgifter. Det kan vara räkningar och utgifter för skulder som de inte klarar att betala. En del tar lån för att täcka andra lån, det blir bara en negativ spiral. Ett tips är att göra en budget varje månad för att kunna förutse sin ekonomi bättre. Och slutligen, ta hjälp i tid!

Åsa Jacobsson, Halmstad

De som vänder sig till oss vill få ordning på en ekonomi i obalans. Tillsammans med den radsökande kartlägger vi inkomster, utgifter och skulder och försöker hitta en långsiktig lösning där en ekonomi i balans är målet. Mitt bästa tips är: ta kontroll över din ekonomi – låt inte ekonomin kontrollera dig. Tänk efter före, bestäm dig för vad just du vill prioritera och gör en budget.

Spara, investera eller låna

Att spara eller investera är ett bra sätt att ha tillgång till pengar, antingen till något du vill köpa eller om något oförutsett händer. Du kan även låna pengar, men att låna pengar kostar.

Spara eller investera?

Det är skillnad på att spara och investera. Om du sparar riskerar du inte att förlora några pengar. Så snart det finns en risk att förlora något så är det istället en investering.

Vill du spara dina pengar, kan du göra det i ett sparkonto med insättningsgaranti. Räntan är oftast inte så hög, men du riskerar inte heller att förlora dina pengar. Vill du ha möjlighet till bättre avkastning kan du i stället investera.

Istället för att låna pengar är det bra att spara eller investera till en buffert. Den gör att du lättare klarar av en månad med många räkningar eller kan

köpa något som du verkligen vill ha eller behöver. Om du har möjlighet, börja med att försöka spara en del av din inkomst varje månad under ett år.

När du ska investera på lite längre sikt har du många olika alternativ, till exempel fonder och aktier, som både kan öka och minska i värde. Tänk över vilken risk du är villig att ta med din investering, eftersom du riskerar att förlora hela, eller delar av din investering.

Det kostar att låna pengar

Om du lånar pengar så använder du pengar som du egentligen inte har. Du måste betala ränta på de lånade

pengarna vilket innebär att det du köpt blir dyrare än om du betalat kontant. Du kan ansöka om lån hos olika kreditgivare. Du kan även ansöka om lån via en kreditförmedlare. En kreditförmedlare ger inga lån, de förmedlar bara kontakten mellan låntagare och kreditgivare.

Det finns många olika typer av lån. Det finns också många olika namn på lån för privat konsumtion, till exempel privatlån, blancolån, kreditkort, snabblån eller högkostnadskredit. Oavsett namn på lånet, är det viktigt att du läser villkoren så att du förstår vad lånet innebär.

Olika lån har olika hög ränta.

Banken vill vara säker på att få tillbaka sina pengar ifall du inte kan betala. Vissa lån kräver därför en säkerhet i form av ett hus eller en bostadsrätt som banken kan sälja om du inte kan betala. Om du inte har någon säkerhet blir räntan oftast högre. Hur hög ränta det blir kan du oftast förhandla med banken om.

Har du inget som banken kan ta som säkerhet kan en person gå i borgen för dig. Det betyder att den personen, borgensmannen, måste betala dina skulder om du inte kan.

Det finns även lån som du inte behöver lämna någon säkerhet för. Dessa lån har ofta högre ränta eftersom banken som lånar ut pengarna då har sämre eller ingen säkerhet alls för lånet.

Kolla den effektiva räntan

Om du ska låna pengar är det viktigt att du kollar den effektiva räntan, en information du alltid ska få när krediter erbjuds dig som konsument. Effektiv ränta är ett jämförelseverktyg som visar den totala kostnaden för lånet uttryckt som en årsränta. Den totala kostnaden för lånet kallas kreditkostnad. I kreditkostnaden ska

aviavgifter, uppläggningskostnad och ränta ingå.

Ta dig tid att undersöka de olika alternativen och villkoren. Kreditgivaren som ger dig lånet ska ge dig en SEKKI-blankett innan du bestämmer dig. Läs blanketten, den ger dig en bra sammanställning av lånets villkor. Fundera på om det är värt vad det kostar att ta ett lån.

Kreditgivaren gör alltid en kreditprövning

Att handla på kredit är också en form av lån. Kreditgivaren ska alltid göra en kreditprövning för att kontrollera att du har ekonomiska möjligheter att betala räntor och amorteringar på lånet du vill ha. En kreditprövning måste göras för alla typer av lån, oavsett hur stort eller litet lånet är. För att få en helhetsbild av din ekonomiska situation gör kreditgivaren en kreditupplysning och kan ställa frågor till dig om din privat-ekonomiska situation. En kreditupplysning är samlade uppgifter om dig från Skatteverket, Kronofogden och andra myndigheter för att bedöma om du kan betala tillbaka ett lån.

Om du ansöker om många lån kommer flera kreditupplysningar att registreras på dig vilket kan innebära att du får en lägre så kallad kreditvärdighet. En lägre kreditvärdighet kan göra att kreditgivarna blir tveksamma till att låna dig pengar.

Högekostnadskredit

Om den effektiva räntan på ett lån är mer än 30 procent högre än Riksbankens referensränta så är det en högekostnadskredit. Högekostnadskredit kallades tidigare för snabbblån. Här är några av de regler som gäller för högekostnadskrediter:

- Det finns ett räntetak. Kreditgivaren får aldrig ta ut en ränta som är mer än 40 procent högre än referensräntan.
- Det finns ett kostnadstak. Det innebär att kostnaden för lånet inte får bli högre än själva lånet. Lånar du 10 000 kr ska du aldrig behöva återbetala mer än 20 000 kr.
- Långgivaren får bara förlänga krediten en gång.

Läs mer på Bank- och försäkringsbyråns webbplats, [konsumenternas.se](https://www.konsumenternas.se)

Bostaden

Boende är ofta den största utgiften i ett hushåll. Det finns flera olika typer av boenden att välja bland. Du kan bo i hyresrätt, bostadsrätt eller eget hus.

Hyra bostad

Om du bor i hyresrätt ansvarar hyresvärden för underhåll och reparationer av lägenheten samt fast utrustning som exempelvis spis eller kylskåp. Hyresvärden ska också se till att värmen fungerar och att lägenheten är i gott skick när du flyttar in. Får du problem med lägenheten ska du kontakta hyresvärden. Du ansvarar för att betala hyran och sköta om lägenheten. Råkar du krossa ett fönster eller skada en tapet får du stå för reparationskostnaden.

Att hyra i andra hand

När du hyr en lägenhet av en annan hyresgäst hyr du i andra hand. Hyresvärden måste ge tillstånd till att lägenheten hyrs ut i andra hand. Om den som hyr i första hand säger upp lägenheten eller blir vräkt måste du flytta ut. Du är alltså beroende av den du hyr av.

Köpa bostad

När du köper en bostadsrätt eller ett hus så behöver du oftast ta ett lån.

Du måste betala minst 15 procent av priset kontant. Resterande 85 procent kan du ansöka om att få låna av banken.

Räntan på bostadslån är ofta en stor del av boendekostnaden. Räkna med att du ska klara en ränta på sex procent innan du bestämmer hur mycket du vill låna. Innan köpet är det bra att räkna på vad en högre räntenivå kommer att innebära för din ekonomi. Du kan känna dig tryggare när räntorna stiger om du vet att du klarar det.

Tips!

Hur du än bor kan du spara energi. Kolla om du kan byta värmesystem eller elbolag för att sänka dina kostnader.

Checklistor

Innan du hyr bostad

- ☐ Se till att du får ett skriftligt hyreskontrakt.
- ☐ Begär att du och hyresvärden besiktat lägenheten tillsammans. Gör ett protokoll över eventuella skador som båda skriver under.
- ☐ Om du upptäcker skador efter att du har flyttat in, skriv ner dessa och begär att även dessa förs in i protokollet. Annars riskerar du att få ersätta skador som tidigare hyresgäster har orsakat.

Innan du hyr i andra hand

- ☐ Be att få en kopia av tillståndet att hyra ut i andra hand från den du hyr av.
- ☐ Besikta lägenheten med den du hyr av och notera alla skador i ett protokoll som ni båda skriver under och tar var sin kopia av.
- ☐ Hyr du möblerat, be att få en lista över alla saker i lägenheten. Notera om något är skadat. Båda skriver under och tar var sin kopia.

Innan du köper bostad

- ☐ Det finns många saker att tänka på innan du köper hus eller bostadsrätt. På hallakonsument.se kan du hitta olika checklistor och bra information inför köpet.
- ☐ Där finns även information om dina rättigheter och skyldigheter när du äger ett boende eller vad du ska tänka på om du ska sälja ditt boende.

Kontrollera amorteringskraven noga med din bank om du tar ett bostadslån. Ett bostadslån kan även kallas bostadskredit.

Köpa bostadsrätt

Om du köper en bostadsrätt köper du egentligen en andel i en bostadsrättsförening. Andelen ger dig rätt att bo i lägenheten. Föreningen äger huset som lägenheten finns i, marken och gemensamma utrymmen. Du betalar en månadsavgift till

föreningen och sen tillkommer dina egna kostnader för ränta och amortering. Det tillkommer också kostnader för el och ibland även vatten. Du ansvarar själv för underhållet av lägenheten. Skulle spis, kylskåp eller liknande gå sönder är det du som får köpa nytt.

Köpa hus

Att äga ett hus, villa eller radhus, innebär att du själv står för alla kostnader. Det tillkommer utgifter för exempelvis

sophämtning, sotning, trädgårdsutrustning, villaförsäkring och uppvärmning. Du måste även betala lagfart, pantbrev, uppläggning av nya lån samt en årlig fastighetsavgift. Att ha en buffert för oförutsedda utgifter är bra.

Läs mer på
elpriskollen.se
hallakonsument.se
konsumenternas.se

Maten

Mat och dryck är en stor kostnad, men du kan själv påverka kostnaden beroende på vilken mat du väljer när du handlar.

Vad du äter och dricker kan ha stor betydelse för din ekonomi, men även för din hälsa och vår miljö. Vi slänger väldigt mycket mat i onödan och det är kostsamt för både plånboken och miljön. Matsvinn kallas den del av matavfall som är onödigt, eftersom maten hade kunnat ätas upp. Genom att förvara maten rätt, planera dina inköp och ta hand om rester så minskar du ditt matsvinn. Ett hushåll beräknas kunna spara minst 3000 kr per år på att minska sitt matsvinn.

Bra, hälsosam mat för en vuxen kostar cirka 2 800 kronor i månaden. Bra mat kan vara att välja nyckelhålmärkta och miljömärkta produkter när du handlar. På konsumentverket.se finns ett förslag på en matsedel för fyra veckor. Matsedeln bygger på enkla, lättlagade och variationsrika måltider som är mer hållbara för hälsa, miljö och ekonomi.

Läs mer på livsmedelsverket.se
konsumentverket.se

Tips!

Minska dina matkostnader

- Planera vad du ska äta och handla mer sällan så minskar risken för onödiga impulsköp.
- Gör matlåda eller laga nya rätter på dina matrester. Omelett, paj och pizza passar utmärkt för rester.
- Köp frukt och grönt efter säsong. Eller använd frysta grönsaker – lika nyttiga som färska och lätt att tillaga.
- Köp mindre kött och mer bönor och linser. Våga prova nya vegetariska recept. Dryga ut köttfärs/kött med grönsaker, rotfrukter, bönor, linser osv.
- Frys in sådant som riskerar att bli gammalt. Förutom matrester så går det även bra att frysa in till exempel ost och mjölk.

Bilen

Det finns många sätt att transportera sig på, men ibland kanske bil är enda alternativet. Innan du skaffar bil kan det vara bra att få koll på de olika kostnaderna.

Att äga bil kan bli dyrt. Förutom bränslekostnaden måste också försäkring, skatt och underhåll betalas. Dessutom minskar bilen i värde för varje år du äger den. Begär in offerter från olika försäkringsbolag på vad en bilförsäkring kan komma att kosta. Vissa bilar har lägre bränsleförbrukning än andra, vilket påverkar din ekonomi. Fordonsskatt betalar du årsvis och kostnaden bestäms beroende på vad för slags fordon du har.

Att köpa bil av privatperson

Det kan vara billigare att köpa bil av en privatperson än att köpa av en bilhandlare. Men det innebär också att du får ett sämre skydd. När du köper bil av en privatperson täcks köpet av köplagen där det finns en begränsad reklamationsrätt. När du handlar av en bilhandlare är det konsumentköplagen som gäller.

Du har ett större ansvar att undersöka bilen noga när du köper bilen privat. Kolla om det finns kvar någon garanti. Skriv ett köpekontrakt för köp av bil mellan privatpersoner. Du hittar blanketten via

hallåkonsument.se. Det går inte att ångra köpet om ni inte skrivit in det i köpekontraktet.

Undersök marknaden. På Konsumentverkets webbtjänst **bilsvar.se** kan du jämföra bilar avseende modell, ekonomi, miljö och teknik.

- Provkör bilen innan du köper den.
- Undersök bilen noga och kolla att viktiga funktioner fungerar.
- Titta efter bucklor, repor och andra skador.
- Lämna gärna in bilen för kontroll hos en verkstad eller bilbesiktare.
- Kolla att säljaren är den registrerade ägaren och att det inte finns skulder på bilen hos Transportstyrelsen.
- Kolla att det inte finns avbetalningar kvar på bilen.
- Gör en leveransk kontroll (se checklista). Det innebär att du kontrollerar funktioner och skick på bilen innan du köper den.

Att köpa bil av bilhandlare

Köper du av en bilhandlare gäller konsumentköplagen vilket bland annat ger dig möjlighet att reklamera eventuella fel. Det är ändå några

kompletterande saker du bör tänka på:

- begär att få en varudeklaration
- läs serviceboken så att service har utförts enligt bilens serviceintervall
- skriv köpekontrakt.

Istället för att köpa bil

Vill du bara betala för att ha bil när du verkligen behöver den finns det bilpooler på många orter. Ett annat alternativ om du inte behöver använda bil så ofta är hyrbil.

Det går också att leasa en bil. Leasing är en form av långtidshyra och du blir bunden av avtalet en längre tid. Om du ska leasa en bil, läs noga igenom avtalet och tänk efter om lösningen passar dig. Kommer din livssituation att förändras under hyresperioden? Andra saker att tänka på är till exempel om bilen får användas utomlands, vem som ansvarar för service, skador och bilens skick samt om skatt, försäkring och vinterdäck ingår.

Läs mer på bilsvar.se
hallåkonsument.se

Checklista

Vid leveransk kontroll

- ☐ Kontrollera bromsar, styrning, lampor, vindrutetorkare och övriga rörliga delar. Be säljaren att följa med på provturen.
- ☐ Kontrollera att lacken inte är skadad. Det kan vara svårt att bevisa att en skada uppkommit innan bilen levererades om du upptäcker skadan efter köp.
- ☐ Kontrollera att bilen levereras med de detaljer som står med i köpehandlingen.
- ☐ Anteckna de avvikelser du hittar på ditt exemplar av köpehandlingen och be säljaren skriva under.
- ☐ Kontrollera att alla handlingar som hör till bilen finns med: kontrakt, instruktionsbok, registreringsbevis, servicebok och eventuella garantihandlingar.

Läs mer om att köpa bil på **hallåkonsument.se**. På **bilsvar.se** kan du läsa mer om olika bilmodeller och räkna på vad olika bilar kostar.

Så mycket kostar din bil per år

	Kostnad
Lån/ränta/amorteringar	
Bränsleutgift	
Skatt och besiktning	
Försäkring	
Reparationer, service m.m.	
Däck	
Parkering	
Total kostnad per år	
Månadskostnad (dela total kostnad per år på 12 månader)	*

*För in denna summa i tabellen på sidan 5.

Att konsumera hållbart

Vad vi äter, hur vi bor och hur vi tar oss till jobbet påverkar både miljön och vår ekonomi på olika sätt. Du kan bidra till hållbar konsumtion genom de val du gör till vardags.

Du kan till exempel ta hand om dina kläder så att de håller längre, handla begagnat, slänga mindre mat och nöja dig med den mobil du har även om det inte är senaste modellen. Samtidigt som du bidrar till en bättre miljö sparar du pengar.

Här är några fler tips på hur du kan bidra till både en bättre miljö och ekonomi.

Tänk efter innan du handlar

- Använd, vårda och laga det du har.
- Försök att göra genomtänkta val när du handlar.
- Låna eller byt med andra.

- Leta begagnat istället för att köpa nytt. Vitvaror, hjälmar och en del leksaker kan vara undantag.
- Titta efter miljömärkningar (se information om Märkningsguiden i tipsrutan).
- Ställ krav, reklamera och klaga till företaget om det är något fel på det du köpt istället för att köpa nytt. Det kan påverka företagen att tillverka produkter som håller.
- Om du ångrar ett köp kan du ofta byta eller lämna tillbaka en vara och få pengarna tillbaka.

Ät smartare

- Försök att äta upp den mat du köper, frys in det som blir över och fixa en restfest.
- Ät mer grönt och mindre kött. Testa att byta ut en del av köttet mot växtbaserade alternativ.

Se över dina resor

- Välj hellre cykel, tåg eller buss än bil och flyg, när det är möjligt.
- Samåk gärna med andra om du behöver ta bil.
- Bilar som drivs med biobaserade drivmedel eller el är ett bättre val för miljön.

Vi gick ut på stan för att höra hur andra tänker kring hållbart och om de har några tips att dela med sig av.

Vi lär av barnen

Markus Myrén

När jag tänker på begreppet hållbart så tänker

jag främst på mat, mejeri-produkter och svenskt kött till exempel. Man kan ju också fundera på konsumtionen i stort, köper man bara för köpandets skull?

Vi har tre barn och de lär sig mycket, bland annat på förskolan. De lär sig till exempel att odla och tänka på att sopsortera och återvinna. Och barnen lär oss vuxna! Vi odlar även en del grönsaker själva och barnen ser då hur det kommer från odling till bord.

Transporter borde man tänka mer på, men det är svårt att få ihop det ibland, med tre barn som ska skjutsas till olika saker. Men vi försöker samåka så mycket som möjligt.

Handla second hand

Jennifer Olsson

Jag har börjat tänka mer och mer på hållbar konsumtion. Jag handlar

möbler på Blocket och på second hand. Och köper mycket kläder via köp- och säljgrupper på Facebook. Det gör många jag känner.

Vi lagar ekologisk mat och äter inte så mycket kött, mer vegetariskt.

När det kommer till barnsaker återanvänder vi och lånar. Vi har leksaker hemma som jag lekte med när jag var liten. Även lego som min egen pappa hade när han var liten. Jag har lånat ut vår barnvagn till en kompis och ska få tillbaka den när vår nya bebis kommer.

Vi försöker så gott det går med sopsortering. Men det går väl inte alltid så bra, ibland slinker det ner något på fel ställe.

Återanvändning

Mari och Ulf Eriksson

Jag tänker att hållbart är motsatsen till slit och släng, säger Mari. Att återanvända, laga saker och sortera sopor. Jag tänker även på transporter, säger Ulf. Jag cyklar till jobbet. Ibland måste jag flyga en del i mitt jobb, men det beror på att vi bor där det inte finns så mycket andra kommunikationer att välja på.

När det gäller mat så handlar vi gärna lokalt och svenska produkter. Vi försöker också att tänka på att köpa frukt och grönt efter säsong och slänger inte så mycket mat.

På jobbet märks det att det blivit annat fokus på hållbarhet. Man jobbar mycket med återvinning och hållbarhetsplaner. Det är stor skillnad mot tidigare och det är bra.

- Hemestra, det vill säga semestra hemma eller på ett resmål i närområdet.

Spara energi

- En del kläder blir fräscha bara av att vädras. Testa att vädra kläder ibland istället för att tvätta dem.
- När du tvättar, fyll maskinen och tvätta på en lägre temperatur.

- Byt till förnybar eller miljömärkt el.
- Testa att duscha kortare tid.
- Dra ur mobil- och batteriladdare när de inte används.
- Om du har en diskmaskin, använd den istället för att diska för hand. Kom ihåg att fylla maskinen.

Läs mer information om miljö och hållbarhet på hallåkonsument.se

Tips!

Miljömärkningar kan vara en hjälp i valet av olika produkter och tjänster. Du kan se vad olika märkningar innebär i märkningsguiden som du hittar via hallåkonsument.se

Tele, tv och internet

Ett sätt att spara pengar kan vara att se över dina avtal och abonnemang för telefon, tv och internet. Kostnaderna kan variera beroende på vilken tjänst eller operatör du väljer.

Det finns många operatörer att välja bland och de erbjuder flera olika avtal. Ofta säljs tjänsterna i paket vilket gör dem svåra att jämföra med varandra. Det är viktigt att du förstår skillnaderna mellan olika erbjudanden för att kunna avgöra vilket alternativ som är bäst för dig.

Det finns flera saker att tänka på när du gör ditt val. Ska det vara kontantkort eller abonnemang? Finns det bra täckning? Vad ingår i abonnemanget? Tillkommer det andra kostnader?

Mobil utomlands

När du använder mobilen utanför Sverige, men inom EU, behöver du som regel inte betala några tilläggsavgifter. Utanför EU kan andra regler gälla, det är därför viktigt att du kontrollerar vad det kostar att använda mobilen i det land du ska åka till. För att ha koll på kostnaderna kan du be din operatör om att bli meddelad när du har surfat för en viss summa. När du reser utomlands tänk på att:

- stänga av appar som automatiskt kopplar upp sig mot internet
- stänga av dataroaming
- det kan kosta både att ta emot och lyssna av meddelanden i röstbrevlådan
- om du använder gratis wifi betalar du inget när du surfar.

TV-abonnemang

Att välja operatör och tv-abonnemang kan vara svårt. Idag finns det flera sätt att titta på tv och det finns många

Koll på stan

**Hej Magdalena Pettersson!
Hur tänkte du när du valde
operatör och abonnemang?**

– Där jag bor finns det inte så många internetleverantörer att välja på, så när jag skulle välja abonnemang fick jag ta det som fanns. Hade jag haft fler leverantörer att välja på hade jag valt en annan som var bättre och billigare. Jag är inte så nöjd med den jag har, det är mycket krångel och dåligt bemötande. Man måste hela tiden kämpa för det man har rätt till. Det är tråkigt att det är så.

– Jag har ingen tv eller fast telefoni, men om jag hade haft det hade jag valt en och samma leverantör för alla abonnemang. Vill gärna ha samma till allt, i ett paket.

Tips!

Telekområdgivarna ger opartisk och kostnadsfri konsumentrådgivning om abonnemang för tv, telefoni och bredband.

Läs mer på [telekomradgivarna.se](https://www.telekomradgivarna.se)

De senaste åren har det skett en kraftig utbyggnad av bredbandsinfrastrukturen och allt fler villahushåll har anslutits till fiber. Som ett komplement till fiberutbyggnaden pågår en översyn av de mobila bredbandsnäten för att på sikt förbättra användarnas uppkoppling. På [bredbandsforum.se](https://www.bredbandsforum.se) finns mer information om pågående arbeten.

kanaler. Ta reda på hur du kan ta emot tv-sändningar där du bor. Är det märksänt, kabel, satellit eller bredband? Du har till exempel inte alltid tillgång till kabel-tv när du bor i villa.

Jämför inte bara totalpriset mellan operatörer. Se över vad som ingår i priset och vad det kostar om du vill säga upp avtalet under bindningstiden. Delar som kan ingå i ett abonnemang är till exempel kostnader för start, installation, kort med mera. Ta även reda på avtalets bindningstid och uppsägningstid samt vilka villkor som gäller vid fel och avbrott.

Internet

Idag kan bredbandet anslutas på olika sätt, till exempel via telefonnätet, kabel-tv, optisk fiber eller elnätet.

Tänk på vad du använder din uppkoppling till. Vilka datamängder laddar du ner och vilken hastighet behöver du? Om du lyssnar på webb-radio och musik, ser film och skickar bilder har du behov av mer och snabbare datatrafik än om du mest skickar e-post. När du binder dig till ett nytt abonnemang hos en operatör är det viktigt att kontrollera bindningstiden samt om det tillkommer några avgifter utöver månadskostnaden.

Försäkringar

Det finns många olika försäkringar och det kan skilja en del i innehållet. Det är därför viktigt att du alltid kollar vad som ingår i just din försäkring.

Undantag i försäkringar

Alla försäkringar har undantag och olika begränsningar. För att veta vad som gäller för din försäkring behöver du läsa villkor och försäkringsbrev noga. Du har rätt att få en sammanfattning av den viktigaste informationen. Det kallas förköpsinformation.

Självrisk

Om du råkat ut för skada värderar försäkringsbolaget kostnaden för skadan. Självrisk är den del av skadekostnaden du själv betalar. Storlek på självrisken beror på typ av skada och vilken försäkring du har. Om skadekostnaden är lägre än självrisken får du ingen ersättning alls.

Hemförsäkring

En hemförsäkring tecknar du för att skydda ditt hem och dina saker. Hemförsäkringar innehåller bland annat reseskydd, överfallsskydd och ansvarsskydd. För att få ett utökat skydd kan du göra olika tillägg, till exempel en allriskförsäkring. Om du äger din bostad bör du även skaffa en bostadsrättsförsäkring eller villaförsäkring.

Bilförsäkring

Du som äger en bil måste enligt lag ha en trafikförsäkring. Den ersätter alla personskador och skador på annans egendom som du orsakar med bilen.

Utöver detta kan du behöva en halv- eller helförsäkring. Halvförsäkring innehåller trafik-, stöld-, brand-, glas-, maskin-, räddnings- och rättsskydds-försäkring. Helförsäkring består av halvförsäkring samt vagnskadeförsäk-

Tips!

Läs mer om dessa och andra försäkringar på konsumenternas.se. Där kan du även göra jämförelser mellan de flesta försäkringar. Då behöver du inte själv leta upp alla bolag på nätet.

ring. Vagnskadeförsäkringen ersätter skador på din egen bil som du får vid en trafikolycka, men även vid olyckshändelser som till exempel om ett träd faller ner över din bil. Den gäller också om någon skadar din bil.

Personförsäkring

Privata personförsäkringar komplementerar samhällets skydd och kan ge ersättning vid inkomstbortfall, sjukdom, olycksfall och dödsfall. Tecknar du privata personförsäkringar får du ett större skydd än det som du har genom Försäkringskassan och de försäkringar som betalas av din arbetsgivare enligt kollektivavtal. Exempel på privata personförsäkringar är gravidförsäkring, livförsäkring, olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring och inkomstförsäkring.

Barnförsäkring

Barn och ungdomar är oftast försäkrade via sin skola eller barnomsorgen. Den försäkringen gäller endast för olycksfall och ibland bara under skoltid. En privat barnförsäkring är ett skydd vid både sjukdom och olycksfall och kan ge extra ersättning om något skulle hända ditt barn.

Produktförsäkring

När du köper en ny vara erbjuder ibland säljaren dig att köpa en

produktförsäkring. Du har ett bra skydd även utan en speciell produktförsäkring.

- Konsumentköplagen ger dig rätt att reklamera varan inom tre år om den är felaktig.
- Tillverkaren lämnar ofta en garanti under en bestämd tid.
- Du kanske kan få ersättning via din hemförsäkring.

Börja med att ta reda på vilket skydd du redan har, sen kan du bedöma om du behöver produktförsäkringen eller inte.

Arbetslöshetsförsäkring och a-kassa

Alla som arbetar och uppfyller vissa villkor omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Om du blir arbetslös får du ett grundbelopp, en relativt låg ersättning. Det innebär att du kan få ersättning när du blir arbetslös. Om du är medlem i en a-kassa kan du få något högre ersättning baserad på din lön. Utöver det finns även så kallade inkomstförsäkringar.

Läs mer om villkor för a-kassan och vilken ersättning du kan få på din a-kassas webbplats. På Inspektionen för arbetslöshetsförsäkrings webbplats hittar du länkar till de olika arbetslöshetskassor som finns: iaf.se

Gratis hjälp av konsumentbyråerna

Det finns fyra konsumentbyråer där du får gratis rådgivning inom telefoni, tv, internet, energi, bank och försäkring. Du kan ringa eller mejla till dem.

Bank- och finansbyrån, Försäkringsbyrån, Energimarknadsbyrån och Telekområdgivarna lämnar information före köp, förklarar avtalsvillkor och berättar hur du kan gå vidare om du är missnöjd med ett beslut från ett företag. Bakom konsumentbyråerna står myndigheter och branschorganisationer. Konsumentverket sitter med i styrelserna för byråerna.

Byråerna ger opartisk och kostnadsfri information och hjälp till konsument. Som konsument kan du vända

dig till de olika byråerna både före och efter köp.

Kontakta konsumentbyråerna

På byråernas webbplatser kan du bland annat göra jämförelser samt hitta guider och verktyg.

Hos Bank- och finansbyrån och Försäkringsbyrån hittar du till exempel Lånelabbet. Där kan du få en totalbild av dina lånekostnader och göra beräkningar av hur ändrade räntor och amorteringar påverkar kostnaderna.

På Energimarknadsbyråns webbplats finns bland annat Elpriskollen där du lätt kan jämföra de olika elhandelsföretagens prisavtal.

Telekområdgivarna har bland annat checklistor som kan vara till hjälp när du ska välja abonnemang.

Läs mer på
konsumenternas.se
energimarknadsbyran.se
telekomradgivarna.se

Hallå konsument

Om ett köp går fel så kan det få stor ekonomisk betydelse. På Hallå konsumenters webbplats finns bra information om vilka rättigheter du har som konsument.

Hallå konsument är en rikstäckande upplysningstjänst som samordnas av Konsumentverket. Du kan ta del av information på webbplatsen eller kontakta våra vägledare.

På hallakonsument.se kan du läsa om vad som gäller vid köp av varor och tjänster, reklamationer, att handla hållbart och köp mellan privatpersoner.

Du når vägledarna via frågeforum, chatt, e-post, brev och telefon. De ger dig svar direkt eller hjälper dig vidare till kommunernas konsumentverksamhet, konsumentbyråerna eller någon av de myndigheter som samarbetar i tjänsten.

Läs mer på
hallakonsument.se

Vägledning genom
Konsumentverket

Ekonomi för unga

Redan som ung är det viktigt att du har koll på din ekonomi. Kläder, fika, resor, mobiltelefon och att ta körkort är några exempel på saker som kostar pengar.

Dina föräldrar måste betala för ditt uppehälle tills du fyller 18 år, eller tills du är 21 år om du fortfarande går i gymnasiet. I ditt uppehälle ingår bland annat mat, bostad och kläder. Men tjänar du egna pengar är det bra om du betalar en del för att bo hemma. I tabellen på nästa sida kan du se vad som är rimligt att betala.

Dina egna pengar

För att få egna pengar när du går i skolan kan du prata med dina föräldrar om att låta dig få en del

av studiebidraget. Har du möjlighet kan du ta ett extrajobb under kvällar och helger för att tjäna pengar. Under sommaren kan det även finnas möjlighet att få ett sommarjobb.

Om du vill ingå ett avtal innan du fyllt 18 år måste en av dina föräldrar godkänna det. Annars är avtalet ogiltigt och dina föräldrar kan kräva att köpet ska gå tillbaka. Från att du fyllt 16 år får du dock bestämma över de pengar du själv tjänat. Om du bor själv får du också ingå avtal som behövs för den dagliga hushållningen,

till exempel för hyra och el. Du kan aldrig ingå avtal om kredit innan du fyllt 18 år, inte ens om din förälder godkänner det.

Koll på din ekonomi

Ett bra sätt att få koll på dina pengar är att göra en budget. Då ser du dina inkomster och utgifter. På sidan 4 kan du läsa om hur du gör en budget. Att till exempel ta en fika på stan en gång i veckan blir cirka 3 600 kronor på ett år! Fler exempel kan du hitta på sidan 7.

Flytta hemifrån

När du flyttar hemifrån får du eget ansvar för både din ekonomi och ditt boende. För att klara av att sköta ditt hushåll är det viktigt att du har koll på både inkomster och utgifter.

Alla kostnader blir plötsligt dina

När du bor hemma hos föräldrarna finns till exempel köksgrejer, el, möbler och dammsugare redan på plats. I ett eget boende är det du som måste se till att allt finns – och du måste betala för det.

Det är viktigt att skaffa en hemförsäkring när du flyttar hemifrån, det kostar runt 100 kronor i månaden. Om något försvinner eller går sönder så kan du få ersättning och slipper betala allt själv.

Räcker pengarna?

Förutom hyra och andra kostnader för din bostad ska pengarna räcka

till annat. Räkna ut hur mycket pengar du har över efter att hyran är betald. Pengarna ska räcka till mat, el, hemförsäkring, mobiltelefon och nöjen. Se över din ekonomi – kanske finns det möjlighet att spara lite varje månad?

Om du inte har råd att betala en räkning är det viktigt att du genast kontaktar den du fått räkningen av. En obetald räkning på 600 kronor kan snabbt komma upp i över 2 000 kronor om du inte gör något åt det. På sidorna 6–8 kan du läsa mer om vad du kan göra när pengarna inte räcker och se ett exempel på vad som händer med en obetald räkning.

Tänk ekonomiskt

Det finns flera saker du kan göra för att minska på dina utgifter. Istället för att bo själv kan du dela boende med någon. Då är ni flera som delar på de gemensamma kostnaderna. Du kanske inte heller kan inreda hela din lägenhet på en gång. Det kan vara bra att vänta lite och känna efter vad du egentligen behöver. Ett annat sätt att spara pengar kan vara att till exempel köpa begagnade möbler och begagnat porslin.

Tips!

På elpriskollen.se kan du läsa om olika elbolag och enkelt välja ett som passar dig.

Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende

Utgifter per månad	Bo hos föräldrar	Eget boende
All mat lagas hemma utom lunch vardagar	2 250	2 250
Förbrukningsvaror	70*	130
Hemutrustning	240*	590
Medier**	550*	1 430
Hyra	2 270*	5 700
Hemförsäkring	40*	110
Summa hushållsutgifter	5 420	10 210
Övriga utgifter		
Personlig hygien	700	700
Kläder och skor	520	520
Fritid	660	660
Mobil	150	150
Äta lunch ute (20 ggr/månad)	1 960	1 960
Resor med lokaltrafik	600	600
Medlemskap i fack och a-kassa	510	510
Summa övriga utgifter	5 100	5 100
TOTAL SUMMA UTGIFTER	10 520	15 310

* En fjärdedel av hushållets kostnader eftersom beräkningen utgår ifrån ett hushåll med fyra personer.

** Medier innehåller kostnad för mobilabonnemang.

Koll på stan

Hej Elsa Karlsson! Du flyttade ganska nyligen hemifrån. Har du några tips när det gäller vardagsekonomin?

– Jag har en app som hjälper mig att hålla koll på vad jag lägger pengar på. Mitt bästa tips är att försöka spara till det man vill köpa och inte låna till det. Jag har köpt en hund och sparar pengar på ett särskilt fondkonto till sådant som han kommer att behöva.

Att bli förälder

Att få barn är en stor händelse i livet. Det innebär även en hel del förändringar i ekonomin.

När du har fått barn kan du ansöka om ersättning hos Försäkringskassan för att vara hemma och ta hand om ditt barn istället för att arbeta. Ersättningen kallas för föräldrapenning. Om du tar ut maximal föräldrapenning får du ut ungefär 80 procent av din lön. Med barnbidrag blir det lite mer än så.

På Föräldrakollen på Försäkringskassans webbplats kan du räkna på hur din inkomst förändras när du får barn.

Saker till barn kostar

Innan barnet kommer är det en del saker som du kan behöva skaffa, exempelvis barnvagn, barnsäng och

kanske en barnstol till cykel eller bil. För att hålla kostnaderna nere kan du köpa begagnat eller kanske få låna av familj och vänner. Du kan också vänta lite med att köpa utrustning eftersom det kan vara svårt att veta vilka saker som behövs innan barnet är fött.

Konsumentverket har gjort beräkningar som visar att basutrustningen för barnets första år kostar cirka 24 000 kronor om du köper allting nytt. Till det tillkommer kostnader för exempelvis mat, kläder och blöjor som kostar cirka 28 000 kronor det första året.

När barnet blir lite större kommer andra kostnader. Barnet kanske till

Tips!

Så kan du spara pengar

- Laga mer egen mat.
- Bjud hem andra föräldralediga vänner på fika istället för att träffas på stan.
- Köp begagnat eller låna av familj och vänner.

exempel behöver en cykel och cykelhjälm för att ta sig till skolan eller vill träna en viss sport där utrustningen kostar pengar.

Barn och säkerhet

Innan du köper leksaker och andra produkter till barn bör du kolla upp att produkterna är säkra, godkända och inte innehåller några farliga ämnen. Du bör också fundera på vad du och barnet behöver och vad som passar era behov bäst.

Läs mer på
dinsakerhet.se
forsakringskassan.se
trafikverket.se

Att gå i pension

Att bli pensionär kan innebära en stor förändring för din ekonomi. Börja spara tidigt och kolla hur mycket du kommer att få i pension. Är du redan pensionär, se över dina avtal så kanske du kan minska utgifterna.

Långt kvar till pension

Det kan kännas långt till pension om du är ung, men ju tidigare du börjar planera för din pension desto bättre. Du kanske kan börja med att pensionsspara eller investera en mindre summa varje månad redan nu och öka beloppet när du blir äldre. Då har du en bra grund för en bättre ekonomi som pensionär. Tänk på att:

- du tjänar in till din pension även när du studerar på högskolenivå och får studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (CSN) eftersom staten då betalar in pensionsavgift.
- kolla om arbetsgivaren betalar in tjänstepension eftersom du annars kan gå miste om flera tusenlappar i månaden i pension.
- ta reda på vad som gäller för skatt och pension om du ska jobba utomlands.

Pension om några år

Börja gärna förbereda dig innan det är dags för pension. Logga in på minpension.se och se hur din prognos ser ut. Testa att i några månader leva på den nivå som din pension kommer att ligga på. Då får du en känsla av hur din ekonomi kommer att bli. Tänk på att:

- kolla hur långt i förväg du måste ansöka om pension.
- försöka att betala av dina lån innan du går i pension, om det är möjligt.
- skatten är högre på pension som man tar ut tidigare än 66 års ålder.
- om du har sjukersättning så upphör den när du fyller 65 år.
- ta beslut om du ska teckna efterlevandeskydd eller inte, det gäller både för premiepensionen och tjänstepensionen.
- ta reda på hur lång utbetalningstid det är på dina respektive pensioner eftersom detta kan variera.

Tips!

På konsumenternas.se kan du jämföra vad olika sätt att spara privat till pension kostar. På minpension.se kan du se din intjänade pension. Du kan göra prognoser och se hur din pension påverkas av vilken ålder du väljer att gå i pension.

Redan pensionär

Om du redan är pensionär kan du inte påverka din pension så mycket, men om du har sparade pengar kan du investera dem för att få bättre avkastning. Men var medveten om att investeringar även kan innebära att du kan förlora pengar. Tänk på att:

- om du får en låg pension kan du ansöka om bostadstillägg.
- om du får låg inkomstgrundad pension kan du få garantipension när du fyllt 65 år.
- din skatt blir lägre från och med januari det år du fyller 66.

Ett bra sätt att få koll på pengarna är att göra en budget. Behöver du dra ner på utgifterna? Se över dina avtal: försäkringar, internet, telefon, prenumerationer med mera. Håll även utkik efter pensionärsrabatter. Det finns många erbjudanden som vänder sig till pensionärer, till exempel rabatt på mat, träningskort och resor.

Så fungerar pensionen

Din pension kan bestå av tre olika delar; allmän pension, tjänstepension och eventuellt eget sparande. Den allmänna pensionen betalas ut av Pensionsmyndigheten och är fördelad på inkomstpension och premiepension. Den baseras på de beskattade inkomster du haft i livet. Dit räknas lön, men även till exempel arbetslöshetsersättning, föräldrapenning och sjukersättning. Premiepensionen kan du själv välja att placera i olika fonder.

Du som saknat eller haft en väldigt

Obs!

Observera att de åldersgränser som anges i texten kan förändras. Se aktuella åldersgränser på pensionsmyndigheten.se

låg inkomst kan få garantipension från och med den månad du fyller 65 år. Garantipensionen är en del av den allmänna pensionen och är statligt finansierad.

De flesta som arbetar har även tjänstepension. Det innebär att din arbetsgivare betalar in pengar till din pension fram till 65 års ålder. Men inte alla arbetsgivare gör det, så kolla hur det är på din arbetsplats.

Den tredje delen av pensionen är om du haft möjlighet till privat pensionssparande.

Konsumentverkets beräkningar 2021

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. De individuella kostnaderna är en beräknad genomsnittskostnad för män och kvinnor. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner.

Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer. Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Använd beräkningarna

Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 5.

Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Läs mer om Konsumentverkets beräkningar på [konsumentverket.se](https://www.konsumentverket.se)

Detta innehåller kostnadsposterna

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, surfplatta med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, abonnemang för mobiltelefon, streamingtjänster, dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort.

All mat lagas hemma: alla måltider för både barn och

vuxna lagas hemma, baserat på Konsumentverkets nya matsedel. Det är en fyraveckors basmatsedel som är mer hållbar för både hälsa, klimat och miljö. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två mellanmål. Du hittar matsedeln på Konsumentverkets webbplats.

All mat lagas hemma utom lunch vardagar: Lunch fem dagar per vecka är borträknad. Barnen äter i skolan. Du får själv lägga till vad dina luncher kostar.

Övriga matkostnader: Kostnader för exempelvis festmåltider och extra fika ingår inte i beräkningarna. Du får själv lägga till den kostnaden.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används

till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för köp av mobiltelefon.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, mensskydd, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk- och olycksfallsförsäkring som även omfattar fritid.

Invånarantal

Storstad: över 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.

Mindre tätort: under 50 000 invånare.

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers	Mitt hushåll per månad
								Mina kostnader
Förbrukningsvaror	130	160	250	290	350	410	470	
Hemutrustning	590	690	870	970	1 100	1 240	1 340	
Medier ¹	1 430	1 660	1 880	2 190	2 380	2 570	2 860	
Hemförsäkring								
storstad	160	190	220	270	310	340	350	
mellanstor stad	110	130	140	180	200	210	210	
mindre tätort	100	110	130	150	170	190	190	
Summa gemensamma kostnader								
storstad	2 310	2 700	3 220	3 720	4 140	4 560	5 020	
mellanstor stad	2 260	2 640	3 140	3 630	4 030	4 430	4 880	
mindre tätort	2 250	2 620	3 130	3 600	4 000	4 410	4 860	

¹ Medier innehåller familjeabonnemang för mobiltelefon. För hushåll som har barn under 8 år minskas kostnaden för dessa med 190 kr per månad.

Individuella matkostnader per månad

	6–11 mån	1 år	2–5 år	6–9 år	10–13 år	14–17 år	18–30 år	31–60 år	61–74 år	75+ år ²	Mina kostnader
All mat lagas hemma	1 100	960	1 220	1 760	2 220	2 670	2 920	2 750	2 470	-	
All mat lagas hemma utom lunch vardagar	840	720	950	1 350	1 700	2 050	2 250	2 120	1 900	-	

² Matkostnaden beräknas med hjälp av de nordiska näringsrekommendationerna (NNR 2012) som visar dagsbehov av energi och näring för olika åldersgrupper. Det rekommenderade dagsbehovet av energi sträcker sig endast upp till 74 år. Konsumentverket kan därför inte presentera några matkostnader från 75 år och uppåt.

Övriga individuella kostnader per månad

	0 år	1–3 år	4–6 år	7–10 år	11–14 år	15–17 år	18–25 år	26–49 år	50–64 år	65+ år	Mina kostnader
Kläder och skor	730	700	930	940	700	560	520	510	510	490	
Fritid och lek	110	200	410	540	540	620	660	640	640	570	
Mobiltelefon				70 ³	100	150	150	150	120	90	
Personlig hygien	400	660	180	190	390	680	700 ⁴	660	640	600	
Barn- och ungdomsförsäkring	190	190	190	190	190	190					
Summa kostnader	1 430	1 750	1 710	1 930	1 920	2 200	2 030	1 960	1 910	1 750	

³ Gäller för barn från 8 år.

⁴ För 18-23-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad på grund av fri tandvård.

För över dina kostnader till tabellen på sidan 5.

Kontaktuppgifter till din kommun

.....

.....

.....

.....

Hur mycket kostar det att skicka pengar till andra länder?

Svaret kan du hitta på **moneyfromsweden.se**. Det är en gratis tjänst som är oberoende och drivs av Konsumentverket. Här kan du jämföra hur mycket det kostar att skicka pengar med olika företag. Du ser också hur lång tid det tar. Tjänsten vänder sig till dig som privatperson.

**Konsument
verket • KO**

**Money from
Sweden**

Vill du ha fler Koll på pengarna?

Fler broschyrer finns hos kommunens budget- och skuldrådgivare och konsumentvägledare. Broschyrerna kan också beställas kostnadsfritt från Konsumentverkets webbplats: **publikationer.konsumentverket.se**

Fördelning av behovsposter i riksnorm 2020

Personliga kostnader

	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år	Ensamstående	Sammanboende
Livsmedel, alla måltider	913	1028	1118	1328	1492	1759	2054	2074	1830	2978
Livsmedel utan lunch	782	838	938	1058						
Kläder/skor	368	478	513	508	612	644	654	694	585	1152
Fritid/lek	173	278	298	418	742	824	859	869	440	888
Hygien	643	563	153	98	122	199	254	254	295	642
Barn- och ungdomsförsäkring	73	73	78	78	82	84	89	89		
SUMMA alla kostnader	2170	2430	2160	2430	3050	3510	3950	380	3150	5680
SUMMA utan lunch	2040	2230	1980	2160	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Gemensamma hushållskostnader

	1 pers	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	240	260	295	325	360	390	440
Dagstidning och telefon	770	860	1115	1275	1490	1700	1820
SUMMA	1010	1120	1410	1600	1850	2090	2260

Fickpengsnorm= alla kostnader - livsmedel, alla måltider + ½ gemensamma kostnader för 1 person

Umgängesnorm 1 dag= (alla kostnader + X förbrukningsvaror)/30 dagar

Frukost 20 %, Lunch 30 %, Mellanmål 10 %, Middag 40% av **en dags matkostnad**

Fördelning av behovsposter i riksnorm 2021

Personliga kostnader										
	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år	Ensamstående	Sammanboende
Livsmedel, alla måltider	916	1050	1128	1342	1499	1760	2064	2080	1833	3021
Livsmedel utan lunch	786	850	948	1072						
Kläder/Skor	371	488	499	512	612	634	675	680	600	1140
Fritid/Lek	174	268	304	415	735	810	873	880	442	912
Hygien	654	561	152	98	122	211	239	240	285	627
Barn- ungdomsförsäkring	65	73	87	73	92	105	119	120		
SUMMA alla kostnader	2180	2440	2170	2440	3060	3520	3970	4000	3160	5700
SUMMA utan lunch	2050	2240	1990	2170						

Gemensamma hushållskostnader

	1 per	2 pers	3 pers	4 pers	5 pers	6 per	7 pers
Förbrukningsvaror	245	260	298	322	353	399	431
Dagstidning och telefon	775	870	1122	1288	1507	1701	1839
SUMMA	1020	1130	1420	1610	1860	2100	2270

Fickpengsnorm= alla kostnader - livsmedel, alla måltider + ½ gemensamma kostnader för 1 person

Umgängesnorn 1 dag= (alla kostnader + X förbrukningsvaror)/30 dagar

Frukost 20 %, Lunch 30 %, Mellanmål 10 %, Middag 40% av en dags matkostnad

**Yttrande över revisionens granskningsrapport
av krisledningen**

6

VoO.2021.0032

2021-02-08

Otto Graudums

+46413627482155

Otto.Graudums@eslov.se

Vård- och omsorgsnämnden

Yttrande till revisionen angående krisledning

Ärendebeskrivning

Eslövs kommuns förtroendevalda revisorer (härefter revisorerna) har granskat huruvida bl.a. vård- och omsorgsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig krisledning. Revisorerna rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att;

1. Säkerställa att nämnden fattar beslut om sådant som har stor påverkan på nämndens verksamheter.
2. Utveckla arbetet för att säkerställa en långsiktig personalförsörjning, särskilt avseende sjuksköterskor.

För var och en av rekommendationerna önskar revisorerna svar på vilka åtgärder som kommer att vidtas och när åtgärderna kommer att vidtas. Svaren önskas senast den 8 mars 2021.

Vård- och omsorgsförvaltningen framlägger förslag till yttrande till revisorerna.

Beslutsunderlag

Missiv krisledning

Eslövs kommun Granskning av krisledningen

Beredning

Vård- och omsorgsförvaltningen framlägger yttrande enligt följande.

1. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att nämnden har inflytande över sådana beslut som har stor påverkan på nämndens verksamheter. Det är också förvaltningens uppfattning att vård- och omsorgsnämnden *redan i nuläget* har ett sådant inflytande. Nämnden kan på ett tillfredsställande sätt utöva sin möjlighet att fatta beslut. Förvaltningen håller dessutom nämnden fortlöpande informerad om sådana omständigheter som kan komma att ligga till grund för nämndens eventuella åtgärder.

Vem som fattar beslut i olika frågor regleras i vård- och omsorgsnämndens delegeringsordning. Förvaltningen avser, trots vad som ovan konstaterats, att se över delegationsordningen med avseende på krishantering. Det är förvaltningens ambition att detta arbete ska genomföras under innevarande år.

2. Arbetet med att säkerställa en långsiktig personalförsörjning inom Vård och omsorg är ständigt pågående. I vård- och omsorgs internbudget för 2021 har prioriterats en förstärkning om 7,8 miljoner kr gällande sjuksköterskor, specialistundersjuksköterskor och rehab-personal.

2017 antogs en kompetensförsörjningsplan för Vård och omsorg. Under HR-avdelningens ledning pågår för närvarande ett arbete med att uppdatera planen. Detta arbete kommer att kopplas till ett projekt kallat Kartläggning av kompetensförsörjning inom vård och omsorg i Skåne t.o.m. 2025. Vidare utövas omvärldsbevakning inom ramen för Vård- och omsorgscollege som bl.a. inrymmer en strategi för att säkra kompetensförsörjningen. Denna strategi, som kallas *En sammanhållen vård- och omsorgsutbildning*, bygger på regeringens utredning (Äldreomsorgslyftet) som bl.a. berör frågan gällande införande av skyddad yrkestitel för undersköterskor. Vård- och omsorgscollege samarbetar med Högskolan i Kristianstad. Avsikten är att enskilda medarbetare ska kunna göra karriär inom respektive yrke och kunna tillgodogöra sig vunnen kompetens för att kunna avancera inom yrket. Vård- och omsorgsförvaltningen noterar att Äldreomsorgslyftet inbegriper överväganden om stora statsbidrag till kommunerna. Vård och Omsorg har en kompetensstrategi för HSL-personalen. Vård- och omsorgs ledningsgrupp kommer att ge återkoppling på detta dokument, vilket är kopplad till Vård och omsorgs strategiska verksamhetsplan. Delar av kompetensstrategin för HSL-personalen är redan förverkligad i och med årets budget. Avslutningsvis uppställs även strategier för kompetensförsörjning inom ramen för Vård och omsorgs demensplan.

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden antar förvaltningens förslag till yttrande som sitt eget och översänder detta till revisorerna.

Beslutet skickas till

Revisorerna

Akten

Josef Johansson
Förvaltningschef

Otto Graudums
Handläggare

2021-01-18
Revisionen

För yttrande till:
Kommunstyrelsen
Vård- och omsorgsnämnden

För kännedom till:
Kommunfullmäktige

Granskning av krisledningen

Eslövs kommuns förtroendevalda revisorer har granskat huruvida kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig krisledning. Därutöver syftade granskningen till att, med anledning av spridningen av Covid-19 under våren 2020, kartlägga vidtagna åtgärder.

Vår sammanfattande bedömning är att till viss del finns en ändamålsenlig organisering av krisledningen, att arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser inte är fullt ut ändamålsenligt, att arbetet utgår från krisberedskapsplaner och strategier, att återrapportering till nämnd och kommunstyrelse varit ändamålsenlig samt att nämnd och kommunstyrelse löpande uppdaterat lägesbilden och genomfört riskanalyser.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Säkerställa en samordning över nämndgränserna vid kriser.
- ▶ Säkerställa att krisberedskapsplaner framöver tar höjd för långvariga kriser.
- ▶ Säkerställa att arbetet med RSA förbättras för att involvera kommunens verksamheter i en större utsträckning samt tydligt identifierar sårbarheter och brister i kommunens krisberedskap.

Vi rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att nämnden fattar beslut om sådant som har stor påverkan på nämndens verksamheter.
- ▶ Utveckla arbetet för att säkerställa en långsiktig personalförsörjning, särskilt avseende sjuksköterskor.

Revisorerna önskar svar på vilka åtgärder som kommer att vidtas med anledning av vad som framkommit i granskningen och de rekommendationer som lämnas. För var och en av rekommendationerna ovan ska svar lämnas om vilka åtgärder som kommer att vidtas och när åtgärderna kommer att vidtas. Svar önskas senast den 8 mars 2021.

På uppdrag av Eslövs kommuns revisorer

Gunilla Gulam
Ordförande revisionen

Eslövs kommun

Granskning av krisledningen

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
1.1. Bakgrund.....	3
1.2. Syfte och revisionsfrågor	3
1.3. Ansvarig nämnd/styrelse	3
1.4. Metod och genomförande.....	4
1.5. Revisionskriterier.....	4
2. Planer och organisation för krisberedskap	6
2.1. Krisledningsplaner.....	6
2.2. Pandemiplaner	9
2.3. Risk- och sårbarhetsanalys 2019 - 2022	9
2.4. Organisation för säkerhetsarbete	11
2.5. Utbildningar och tidigare erfarenhet av kriser	11
3. Hantering av coronapandemin	13
3.1. Kommunövergripande hantering	13
3.2. Vård- och omsorgsnämndens hantering	16
4. Sammanfattande bedömning	20
Bilagor.....	23
Bilaga 1. Källförteckning	23
Bilaga 2. Protokollgranskning.....	24

Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Eslövs kommun granskat kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden i syfte att bedöma om de har säkerställt en ändamålsenlig krisledning. Därutöver syftade granskningen till att, med anledning av spridningen av Covid-19 under våren 2020, kartlägga vidtagna åtgärder.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden till stor del har säkerställt en ändamålsenlig krisledning.

Vi bedömer att det till viss del finns en ändamålsenlig organisering av krisledningen, att arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser inte är fullt ut ändamålsenligt, att arbetet utgår från krisberedskapsplaner och strategier, att återrapportering till nämnd och kommunstyrelse varit ändamålsenlig samt att nämnd och kommunstyrelse löpande uppdaterat lägesbilden och genomfört riskanalyser.

Vi har bland annat gjort följande iakttagelser:

- ▶ Vård- och omsorgsnämnden samt kommunstyrelsen har fastställt krisledningsplaner. Arbetet under pandemin har utgått från dessa planer. Dessa har dock inte tagit höjd för långvariga kriser.
- ▶ Det saknas en kommunövergripande pandemiplan. En pandemiplan är fastställd av vård- och omsorgsnämnden.
- ▶ Kommunen har genomfört en rad utbildningsinsatser och övningar avseende krisledning sedan 2018.
- ▶ Det har införts en rad åtgärder till följd av coronapandemin bland annat avseende överbemanning och kohortboende inom vård- och omsorgsförvaltningen.
- ▶ Tidigt under pandemin centraliserades hanteringen av smittskyddsutrustning för att säkerställa att verksamheter kunde tilldelas utrustning efter behov.
- ▶ Arbetet för framtagandet av risk- och sårbarhetsanalysen behöver förbättras enligt de intervjuade funktionerna och verksamheterna med sakkunskap behöver involveras mer i arbetet.
- ▶ Det finns ett flertal säkerhetsfunktioner utspridda i kommunen.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Säkerställa en ändamålsenlig samordning över nämndgränserna vid kriser.
- ▶ Säkerställa att krisberedskapsplaner framöver tar höjd för långvariga kriser.
- ▶ Säkerställa att arbetet med RSA förbättras för att involvera kommunens verksamheter i en större utsträckning samt tydligt identifiera sårbarheter och brister i kommunens krisberedskap.

Vi rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att:

- ▶ Vara mer delaktiga i beslut som fattas i förvaltningen som har stor påverkan på nämndens verksamheter.
- ▶ Utveckla arbetet för att säkerställa en långsiktig personalförsörjning, särskilt avseende sjuksköterskor.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Covid-19 har sedan våren 2020 gett kommunerna förändrade förutsättningar att bedriva sina verksamheter. Särskilt utsatta grupper observeras inom kommuners verksamhet för vård och omsorg.

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap (LEH) reglerar kommuners agerande vid extraordinära händelser. Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen. I LEH anges att kommunerna bland annat ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser och ha en plan för hantering av extraordinära händelser. Hur kommunerna har förberett och arbetat med detta ligger till grund för hur det nuvarande arbetet bedrivs och vilket resultat det ger.

Socialstyrelsen tydliggör i meddelandeblad (Nr 2/2020) att de krav som gäller för socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård normalt sett även gäller vid en kris. Verksamheter måste därför göra den planering som de bedömer nödvändig för att kunna hantera en allvarlig händelse utifrån de lagar och förordningar som verksamheten har att förhålla sig till. Folkhälsomyndigheten som expertmyndighet i smittskyddsfrågor har gett ut rekommendationer för handläggning och val av skyddsåtgärder mot Covid-19 inom vård och omsorg. Dessa ska utgöra ett stöd till vårdgivare vid hantering av Covid-19 inom vård och omsorg och fungera som underlag till regionalt och lokalt utarbetade riktlinjer.

Kommunens revisorer har utifrån det rådande läget beslutat att prioritera en granskning av kommunens krisarbete och arbete med anledning av covid-19 med fokus på äldreomsorg och LSS-verksamhet.

1.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig krisledning. Därutöver syftar granskningen till att, med anledning av spridningen av Covid-19 under våren 2020, kartlägga vidtagna åtgärder.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Finns en ändamålsenlig organisering av krisledningen?
 - Utgår arbetet från en risk- och sårbarhetsanalys?
 - Utgår arbetet från krisberedskapsplaner och strategier?
- ▶ Har kommunstyrelsen och nämnden löpande uppdaterat lägesbilden och genomfört riskanalyser?
 - Vilka åtgärder har vidtagits med anledning av genomförda riskanalyser?
- ▶ Får kommunstyrelsen och nämnden en tillräcklig återrapportering och uppföljning avseende krisledningsarbetet?

1.3. Ansvarig nämnd/styrelse

Granskningen avser kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden.

Kommunstyrelsen granskas utifrån sitt ledande och samordnande ansvar samt sitt övergripande ansvar för krisledning och höjd beredskap.

Vård- och omsorgsnämnden granskas utifrån sitt ansvar för verksamhet enligt socialtjänstlagen, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade och hälso- och sjukvårdslagen.

1.4. Metod och genomförande

Granskningen grundas på dokumentstudier och intervjuer med styrelsens och nämndens presidium samt ett urval av tjänstepersoner. Granskningen avser perioden januari till november 2020. En protokollgranskning har genomförts i syfte att kartlägga vidtagna åtgärder med anledning av spridningen av Covid-19. Kartläggningen avser protokoll från januari till juni 2020.

1.5. Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725)

Enligt 6 kap. 1 § ska styrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet.

Av 6 kap. 6 § framgår vidare att nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Reglemente för kommunstyrelsen

I kommunstyrelsens reglemente, reviderat den 30 mars 2020 av kommunfullmäktige, framgår att styrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har ett övergripande ansvar för utvecklingen av hela den kommunala verksamheten. Kommunstyrelsen leder och samordnar planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. I reglementets § 2 anges att det åligger kommunstyrelsen att leda, utveckla och samordna kommunens krisledning och beredskap.

Reglemente för krisledningsnämnden

Reglementet antogs av kommunfullmäktige den 28 april 2008. Av reglementet framgår att krisledningsnämnden inför varje ny mandatperiod ska upprätta en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser, vilken ska fastställas av kommunfullmäktige.

Policy för systematiskt säkerhetsarbete

Policyn antogs av kommunfullmäktige den 23 april 2019 och riktar sig till samtliga verksamheter inom kommunen. Policyn beskriver kommunens viljeinriktning och övergripande mål för säkerhetsarbetet inom områdena riskhantering, krishantering, informationssäkerhet, systematiskt brandskyddsarbete, säkerhetsskydd och fysiskt skydd. Den beskriver vidare nämnders och medarbetares ansvar samt hur policyn ska genomföras. Kommunstyrelsen har på kommunfullmäktiges uppdrag ansvar att leda, samordna och följa upp kommunens systematiska säkerhetsarbete.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)

Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap (LEH) reglerar kommuners agerande vid extraordinära händelser. Med

extraordinär händelse avses en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av kommunen. Vid dessa tillfällen kan en krisledningsnämnd överta ansvaret från en nämnd om skyndsamma insatser av kommunen krävs. I anslutning till LEH finns även förordning (2006:637) med särskilda bestämmelser om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH) och lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. I LEH anges bland annat att kommuner och regioner ska:

- ▶ genomföra risk- och sårbarhetsanalyser (RSA),
- ▶ ha en plan för hantering av extraordinära händelser,
- ▶ ha en krisledningsnämnd,
- ▶ utbilda och öva förtroendevalda och anställd personal,
- ▶ rapportera till staten.

LEH föreskriver en skyldighet för kommuner och regioner att analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa, samt hur dessa kan påverka den egna verksamheten. Resultatet ska sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Mot bakgrund av risk- och sårbarhetsanalysen ska kommunen inför varje mandatperiod fastställa en plan för hur extraordinära händelser ska hanteras.

MSB:s¹ föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser

Enligt MSB:s föreskrifter, beslutade 2015-01-26, ska kommunernas risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) innehålla följande:

- ▶ Beskrivning av kommunen och dess geografiska område.
- ▶ Beskrivning av arbetsprocess och metod.
- ▶ Identifierad samhällsviktig verksamhet inom det geografiska området.
- ▶ Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet.
- ▶ Identifierade och analyserade risker för kommunen och dess geografiska område.
- ▶ Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område.
- ▶ Behov av åtgärder med anledning av resultatet i risk- och sårbarhetsanalysen.

Resultatet av kommunernas arbete med risk- och sårbarhetsanalys ska rapporteras till länsstyrelsen senast den 31 oktober under det första kalenderåret efter ordinarie val till kommunfullmäktige. Enligt MSB:s föreskrifter ska kommunen regelbundet följa upp sin RSA. Uppföljningen och bedömningen ska rapporteras till länsstyrelsen senast den 15 februari året efter varje av mandatperiodens fyra år.

Folkhälsomyndighetens kunskapsunderlag om pandemiberedskap

Folkhälsomyndighetens kunskapsunderlag för pandemiberedskap anger att varje verksamhet på lokal, regional och nationell nivå behöver ha en intern pandemiplanering för sin verksamhet. Planeringen ska ta hänsyn till personalbortfall vid en pandemi, samt identifiera åtgärder för att kunna hantera påverkan på verksamheten.

¹ Myndighetens för samhällsskydd och beredskap.

2. Planer och organisation för krisberedskap

MSBs handbok i kommunal krisberedskap

Kommunen ska planera för hur de ska möta extraordinära händelser. Planeringen ska omfatta kommunens verksamhetsansvar och geografiska områdesansvar. MSB listar följande formella krav rörande styrdokument:

- Styrdokument rörande kommunens arbete med krisberedskap innehållande; mål, övergripande styrning, process för RSA, ambitioner i arbete med geografiskt områdesansvar och planering avseende krisberedskap under mandatperioden.
- Reglemente för krisledningsnämnd
- Instruktion för kommundirektör
- Plan för hantering av extraordinära händelser

Tabell 1: Sammanställning av styrdokument för krisberedskap

<i>Planer</i>	<i>Kommunstyrelsen/ kommunövergripande</i>	<i>Vård- och omsorgsnämnden</i>
RSA	Antagen 2019-10-29	Nej
Samhällsviktig verksamhet	Framgår av RSA	Framgår av RSA
Plan för krisledning	Antagen 2017-04-24	Antagen 2019-05-15
Pandemiplan	Nej	Antagen 2019-05-15

2.1. Krisledningsplaner

2.1.1. Plan för central krisledning

Av kommunens plan för central krisledning framgår att det är kommundirektören som fattar beslut om aktivering av hela eller delar av den centrala krisledningen. Det är även kommundirektören som beslutar om "avslut av en störning eller händelse". Nedan följer en beskrivning av krisledningsorganisationen samt krisnivåerna som framgår av planen.

Organisation för central krisledning

Krisledningsorganisationen består, enligt planen, av nedanstående grupperingar.

Krisledningsnämnden (aktiveras vid nivå 3 - extraordinär händelse)

Krisledningsnämndens befogenheter beskrivs i dess reglemente. Nämnden består av kommunstyrelsens arbetsutskott.

Styrgruppen för central krisledning

Styrgruppen leds av kommundirektör och består därutöver av säkerhetsstrateg, central kommunikatör och övriga som kommundirektören beslutar ska ingå. Gruppen ska bland annat:

- ▶ Fastställa inriktningsbeslut och direktiv för den centrala krisledningens arbete
- ▶ Besluta om dimensionering av den centrala krisledningen

- ▶ Samverka på strategisk nivå med berörda aktörer
- ▶ Övergripande prioritera resurser
- ▶ Regelbundet informera kommunstyrelsens ordförande om arbetet

Krisstaben

Staben består av de personer/funktioner och experter som behövs för den aktuella händelsen. Staben ska vid behov kunna stödjas av resurser från verksamheter som inte är berörda av händelsen. Krisstabens uppdrag är bland annat att:

- ▶ Analysera och samordna kommunens åtgärder
- ▶ Skapa och följa lägesbild samt rapportera denna till styrgruppen
- ▶ Ta fram beslutsunderlag till styrgruppen

Central säkerhetsgrupp

Gruppen består av de personer/funktioner och experter som behövs för den aktuella händelsen. Säkerhetsstrateg och central kommunikator ska alltid ingå i gruppen. Gruppen ska bland annat:

- ▶ Analysera och samordna kommunens åtgärder
- ▶ Skapa och följa lägesbild samt rapportera denna till kommundirektören
- ▶ Ta fram beslutsunderlag till kommundirektören

Centralt krisstöd

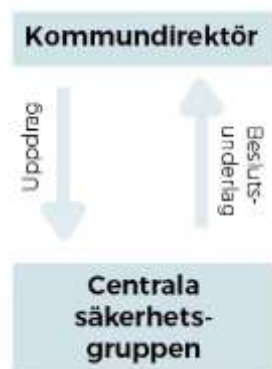
Socialtjänsten ska ha förmåga att omedelbart kunna skicka en operativ krisstödsgrupp till en olycksplats om blåljusmyndigheterna begär hjälp eller om kommunen själv anser att socialtjänsten behöver vara på plats. Det är socialtjänstens verksamhet för personer över 18 år som beslutar när krisstödet ska aktiveras.

Krisnivåer

Det framgår vidare av planen för central krisledning vilka så kallade krisnivåer som aktiveras vid olika händelser, samt vilka av de ovannämnda grupperingar som ska ta vid när krisnivåerna aktiveras. Nedan följer en beskrivning av krisnivåerna.

Krisnivå 1 (störning)

Nivån aktiveras vid händelser som faller utanför den ordinarie organisationens normala verksamhet och kräver en kommunövergripande samordning. Exempel på sådana händelser är avbrott i kommunens verksamhetssystem, anlagda bränder och evakueringar. Av figur 1 framgår ansvarsfördelningen vid krisnivå 1. Av figuren framgår att den centrala säkerhetsgruppen aktiveras vid denna nivå.

Figur 1: Ansvarsfördelning vid krisnivå 1

Krisnivå 2 (allvarlig händelse)

Nivån aktiveras vid händelser av akut karaktär som kräver att annan verksamhet tillfälligt läggs åt sidan. En kommunövergripande samordning krävs även här. Händelsen är av stor omfattning, men inte av den dignitet att krisledningsnämnden behöver ta över beslutanderätten. Exempel på sådana händelser är omfattande strömbrott, stora bränder, omfattande avbrott i dricksvattenförsörjningen och pandemisk influensa. Av figur 2 framgår ansvarsfördelningen vid krisnivå 2. I detta fall aktiveras styrgruppen för central krisledning samt krisstaben.

Figur 2: Ansvarsfördelning vid krisnivå 2

Krisnivå 3 (extraordinär händelse)

Nivån aktiveras vid händelser som avviker från det normala som ger en allvarlig störning, eller risk för en allvarlig störning, i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser. Exempel på sådana händelser är naturkatastrofer, pandemisk influensa, terrorism och höjd beredskap/krig. Av figur 3 framgår ansvarsfördelningen vid krisnivå 3. Vid denna nivå aktiveras även krisledningsnämnden.

Figur 3: Ansvarsfördelning vid krisnivå 3

2.1.2. Plan för krisledning inom vård och omsorg

Vård- och omsorgsnämnden antog den 15 maj 2019 en plan för krisledning för vård- och omsorgsförvaltningen. Av planen framgår att krisledningsgruppen utgörs av ordinarie ledningsgrupp, MAS och förvaltningens kommunikatör. För hantering av händelser i nivå 1 och 2 gäller att krisledningsgruppen leder arbetet med stöd, om så krävs, av kommunens krisstab. Förvaltningschefen fattar beslut om att avsluta krisledningen.

2.2. Pandemiplaner

Det finns ingen kommunövergripande pandemiplan i Eslövs kommun. Med anledning av detta gjorde därför kommunens beredskapssamordnare en övergripande pandemiplanering, med fokus på personalplanering, som stod klar den 30 mars 2020. Av denna framgår vilka funktioner som är ett minimum för att verksamheterna ska klara sina uppdrag. Beredskapssamordnarna har därtill gjort en personalinventering och bedömningar av minsta möjliga personalram givet olika scenarier.

Beredskapssamordnarna har vidare tagit fram dokumentet *Förutsättningar för pandemiplanering med anledning av Covid-19*². Av dokumentet framgår att kommunen ska prioritera den verksamhet som är lagstadgad samt verksamheter som har en påverkan på:

- ▶ Människors liv och hälsa.
- ▶ Samhällets funktionalitet.
- ▶ Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.
- ▶ Miljö och ekonomiska värden.

Det framgår vidare att det i verksamheternas respektive pandemiplanering ska belysas vilken förmåga den har att upprätthålla verksamheten vid en sjukfrånvaro som är högre än normalt (25 %) och vid en kraftigt ökad sjukfrånvaro (50 %).

2.2.1. Pandemiplan för vård och omsorg

Planen antogs av vård- och omsorgsnämnden den 15 maj 2019 och riktar sig mot chefer inom vård- och omsorgsförvaltningen. Planen beskriver vilka åtgärder som ska vidtas inom vård- och omsorgsförvaltningen i händelse av en pandemi. Den syftar till att säkerställa att brukarna får nödvändiga insatser.

Av planen framgår att organisationen vid händelse består av en krisledningsgrupp som innefattar förvaltningens ledningsgrupp, där medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) ingår, samt kommunikatör. Verksamhetschef för respektive verksamhet bildar en undergrupp inom sin verksamhet. Det är krisledningsgruppen som ansvarar för att göra löpande prioriteringar. Verksamhetschefer och enhetschefer ansvarar för att verkställa krisledningens beslut.

2.3. Risk- och sårbarhetsanalys 2019 - 2022

Kommuner är enligt LEH (Lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap) skyldiga att under varje mandatperiod ta fram en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) för kommunen. Denna analys ska ligga till grund för kommunens fortsatta arbete med att förebygga, planera och hantera kriser.

Av intervju framkommer att arbetssättet för att formulera RSA har sett likadant ut sedan år 2016 och att stora delar av den förra RSA:n användes i den nya. Det finns enligt uppgift förbättringsområden för hur arbetet ska genomföras. Det framhålls att ett mer konstruktivt

² Daterad 2020-02-27. Beredskapsfunktionen KKK har författat dokumentet. Ej fastställt politiskt.

arbete ska göras nästa gång samt att det metodiska arbetet över lång tid behöver förbättras. Därtill behöver verksamheterna med sakkunskap involveras mer i arbetet.

I RSA:n finns bland annat värmebölja som en potentiell risk för kommunens verksamheter. Beredskapssamordnarna tog enligt uppgift fram ett underlag till barn- och utbildningsförvaltningen samt vård- och omsorgsförvaltningen inför sommaren, som sedermera användes. Detta arbete kan enligt uppgift utvecklas vidare.

Förvaltningarna gör inte egna RSA:er. Vid nästa omgång ska en RSA göras per förvaltning och kombinera kontinuitetshantering³ och RSA-hantering. Vid tid för granskningens genomförande har beredskapssamordnarna börjat undersöka vilka metoder som finns för att skapa en ändamålsenlig RSA. En metod har valts ut och beslut har tagits av ledningsgruppen för att påbörja arbetet.

Det har gjorts en uppföljning av RSA som översänts till Länsstyrelsen under våren 2019.

Risk- och sårbarhetsanalys 2019–2022

Av tabell 2 framgår innehållet i RSA 2019–2022.

Tabell 2: Innehåll RSA 2019 – 2022

Beskrivning av kommunen och dess geografiska område.	✓
Beskrivning av arbetsprocess och metod.	✓
Identifierad samhällsviktig verksamhet inom det geografiska området.	✓
Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet.	✓
Identifierade och analyserade risker för kommunen och dess geografiska område.	✓
Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område.	✓
Behov av åtgärder med anledning av resultatet i risk- och sårbarhetsanalysen.	✓

- ✓ Gul bock indikerar att delar av innehållet saknas i RSA
 ✓ Grön bock indikerar att innehållet återfinns i RSA

Arbetsprocess och metod

Av RSA:n framgår att fakta och statistik insamlats och sammanställts för varje enskild risk. Utifrån denna sammanställning, tillsammans med tidigare erfarenhet, har ett urval av risker gjorts och ett antal scenarios tagits fram. Sakkunniga har därefter gjort bedömning av sannolikhet och konsekvens kring de valda riskerna. Referensgrupper har också beskrivit vilka åtgärder som vidtagits för att förebygga risken samt givit förslag på ytterligare åtgärder som kan stärka skyddet eller öka hanteringsförmågan. I RSA:n beskrivs bland annat vårdinrättningar, socialtjänst, gatu- och hälsoskydd och drivmedelsförsörjning som samhällsviktig verksamhet.

³ Kontinuitetshantering handlar om att planera för att upprätthålla sin verksamhet på en tolerabel nivå oavsett vilken störning den utsätts för.

Metoden som använts för att identifiera kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga faktorer är MSB:s modell över beroendeanalys. De samhällsviktiga verksamheterna ska, enligt RSA, värderas efter en tregradig skala: kritiskt beroende, tydligt beroende och svagt eller osäkert beroende.

Identifierade och analyserade risker

I RSA:n har ett antal områden särskilt analyserats. Det rör sig bland annat om social oro, extremväder, avbrott i elförsörjning och informationssäkerhet. Områdena social oro, informationssäkerhet och extremväder har scenarion kopplat till sig med en sannolikhets- och konsekvensbedömning. Det finns därtill en beskrivning av krishanteringen i Eslövs kommun och dess geografiska ansvarsområde. Det saknas ett avgränsat kapitel för identifiering av sårbarhet och brister.

I RSA:n framgår behov av åtgärder i kommunen med anledning av analysens resultat. Exempel på områden som behöver belysas närmare enligt RSA är informationssäkerhet, extremväder och säkerhetsskydd.

2.4. Organisation för säkerhetsarbete

Inom kommunens verksamhet finns ett flertal inrättade funktioner som arbetar med säkerhetsfrågor. Det finns två beredskapssamordnare som endast arbetar efter LEH. De tillhör HR-avdelningen och har HR-chef som närmsta chef. HR-avdelningen tillhör kommunledningskontoret och kommundirektör är högsta chef. På kommunledningskontoret finns också en trygghetssamordnare som arbetar på tillväxtavdelningen, personal som arbetar med informationssäkerhet på den juridiska avdelningen, en samordnare som arbetar med personsäkerhetsfrågor på HR-avdelningen. Det finns personal som arbetar med skalskydd på serviceförvaltningen.

Det finns ett nätverk för samordning mellan funktionerna som arbetar med säkerhetsfrågor. Nätverket har ännu inte haft några möten, då flera funktioner nyligen är tillsatta. Enligt de intervjuade har formerna för samarbetet ännu inte fallit på plats.

2.5. Utbildningar och tidigare erfarenhet av kriser

Av intervju med beredskapssamordnarna framkom att det skulle genomföras en övning efter sommaren 2020. Övningen genomfördes inte eftersom krisledningen redan var aktiverad.

Av intervju med kommunstyrelsens presidium framgår att KSAU utbildades kring hur krisledningen fungerar och hur ansvarsfördelningen ser ut vid kriser i samband med att pandemin nådde Sverige.

Kommunen har enligt uppgift tränat krisledning i skarpt läge tidigare. År 2017 drabbades kommunen av ett elavbrott med efterföljande vattenavbrott. Vid detta tillfälle aktiverade kommundirektören krisledningen. Enligt uppgift fungerade krisledningen ändamålsenligt vid tillfället.

Vi har tagit del av en sammanställning av de utbildningsinsatser och övningar rörande krisledning som genomförts sedan år 2018. En sammanställning finns i tabell 3. Vård- och omsorgsnämnden har enligt uppgift inte deltagit i någon krisledningsövning de senaste åren.

Tabell 3: Sammanställning av utbildningsinsatser - krisledning

Typ	Målgrupp	Syfte
<i>Övning</i>	Krisledning / stab / krisstöd	Stabsarbete
		Totalförsvaret
	Förvaltningschefer m.fl.	Regional övning avseende kris och civilt försvar
	Krisstab	Öka kunskapen kring stabsarbete samt införande av nytt inkallningssystem
<i>Workshop</i>	Centralt krisstöd	Öka kunskapen för krisstödet. Införa nytt inkallningssystem
	Förvaltningar	Kunskapshöjning, utbildning och planering kring nödvattenförsörjning
<i>Kunskapshöjning / utbildning</i>	Politiker	Stärka säkerhet och kunskap inför val
	Ledningsgrupp	Höja kunskap bland chefer om nya överenskommelser kring krisberedskap och civilt försvar
	Kommunallråd och kommundirektör	Kunskapshöjning kring krisledningsnämnd
	Förvaltningschefer och chefer på kommunledningskontoret	Utbildning och övning / diskussion inför införande av TIB (tjänsteperson i beredskap) som central larmfunktion vid krishändelse.
	HR	Höja kunskap avseende personalsäkerhet
	Ledningsgrupp	Information om arbetet med krigsorganisation samt personal.
	Krisstaben	Höja kunskapen i WIS som är ett nationellt system för samordning av krishändelse.
	Förvaltningschefer och ordförande i nämnder	Tryggare hantering av media vid krishändelse
<i>Mediehantering</i>		

3. Hantering av coronapandemin

MSB:s tre grundprinciper för krisberedskap

Ansvarsprincipen - den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar under en kris. Ansvarsprincipen innebär också ett ansvar för varje aktör att samverka med andra aktörer.

Närhetsprincipen - En kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmst berörda och ansvariga. Det är i första hand den drabbade kommunen och drabbad verksamhet som ansvarar för insatsen. Om de lokala resurserna inte räcker till kan det bli aktuellt med regionala och statliga insatser.

Likhetsprincipen - Verksamheten ska under en kris, så långt det är möjligt fungera på samma sätt som under normala förhållanden. Verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas från samma plats som under normala förhållanden.

3.1. Kommunövergripande hantering

Av intervjuer framgår att den centrala krisledningsplanen ligger till grund för hur arbetet utformats sedan pandemin bröt ut under våren 2020. Planen, som antogs år 2017, ska revideras under år 2021. Då den fungerat önskvärt sedan i våras anser inte de intervjuade att det finns behov av någon större revidering under år 2021.

Den 1 februari 2020 beslutade regeringen att Covid-19 var en samhällsfarlig sjukdom. I och med detta beslutade kommundirektören att kommunen befann sig i krisnivå 1 (störning). Kommundirektören bildade då en grupp med de kompetenser som behövdes för att följa utvecklingen och virusets spridning. Vid detta tillfälle fanns inga bekräftade fall i Sverige och gruppens syfte var att omvärldsbevaka.

Den 10 mars 2020 beslöt kommundirektören att aktivera krisnivå 2 (allvarlig händelse). I samband med detta bildades en styrgrupp och en krisstab. Kommunen är vid tidpunkten för granskningen ännu på krisnivå 2.

Styrgruppen utgörs av förvaltningschefer från samtliga förvaltningar, HR-chef, kommunikationschef, beredskapssamordnare och stabschef. Vilken stabschef som deltagit har varierat över tid och stabschefen medverkar vid varje styrgruppsmöte. Det är kommundirektören som har beslutat vilka funktioner som ska ingå i styrgruppen.

Styrgruppens roll under pandemin beskrivs som en knutpunkt för hanteringen av händelsen avseende samråd, samordning och inriktning mellan förvaltningarna. Däremot har inte styrgruppen tagit över något mandat från någon förvaltning. Mandaten ligger kvar enligt varje förvaltnings delegationsordning.

Krisstaben innehåller kontaktpersoner från samtliga förvaltningar, HR-personal, kommunikationspersonal, MAS och administratör. Det rör sig om cirka 12 personer. Förvaltningarnas kontaktpersoner återskärnar till sina respektive förvaltningar om information som behandlats vid mötena. Hur ofta krisstaben har haft möten har varierat sedan pandemin bröt ut och anpassas efter rådande behov. Till en början möttes staben flera gånger per vecka. Vid tid för granskningens genomförande sker möten en gång per vecka.

Utöver krisstab och styrgrupp har förvaltningarna egna krisorganisationer som träffas veckovis.

Informationsflödet mellan grupperna uppges fungera bra. Förvaltningens krisorganisation informerar krisstaben om åtgärdsförslag som sänder detta vidare till styrgruppen (se figur 2, avsnitt 2.1.1). Styrgruppen kan sedan sända information nedåt i ledet.

Arbetet i grupperna beskrivs som präglat av öppenhet och tydlighet. Vid varje möte skrivs minnesanteckningar.

Kommunikationsformen för grupperna är huvudsakligen fysiska möten. Emellanåt skickas information per e-post. All information samlas i gruppernas respektive loggar⁴ och grupperna har tillgång till varandras loggar. Brådskande information tas upp direkt med kommundirektör. Eftersom organisationen omfattar en begränsad personalstyrka är det enligt uppgift lätt att ha en löpande kontakt och att få kontakt med rätt funktion vid brådskande ärenden.

Tjänsteman i beredskap infördes den 12 november 2020. Tidigare har samtal styrts till en upphandlad larmcentral som haft en lista med telefonnummer till ett 40-tal personer i kommunen som har varit möjliga att kontakta. Nu har detta bytts ut till ett rullande schema av utsedd tjänsteman i beredskap. Tjänsteman i beredskap ska vara tillgänglig även nattetid. Detta i syfte att öka beredskapen och tillgängligheten. Funktionen ska utvärderas i februari 2021.

Det framhålls vid intervju att mycket arbete gjordes under våren i syfte att förbereda kommunen inför en omfattande smittspridning. Spridningen blev dock inte så omfattande i Skåne som beräknat, vilket gör att krisledningen upplever sig som väl förberedd inför en ökad smittspridning. Arbetsbelastningen upplevs som hanterbar och samordningen inom kommunen fungerar enligt uppgift väl. Det som var tänkt att samordnarna skulle arbeta med under våren 2020 har åsidosatts på grund av pandemin. Det rör sig bland annat om arbetet med säkerhetsskydd, revideringen av planen för central krisledning och kontinuitetshanteringen. Detta arbete påbörjades istället under hösten.

Bemanningen följs sedan den 17 mars 2020 veckovis genom ett färgkodschema. Med hjälp av detta går det att se om bemanningen är tillräcklig i verksamheterna.

3.1.1. Samarbete med övriga aktörer

Samverkan avseende hanteringen av pandemin sker bland annat med Länsstyrelsen och Region Skåne. Varje vecka rapporteras en lägesbild till Länsstyrelsen för att skapa en gemensam bild för samtliga kommuner i regionen. Samverkan sker därutöver med Krissamverkan sydväst⁵, som är en del av den ordinarie samverkan inom ramen för det geografiska områdesansvaret. Möten sker normalt ett par gånger per år men har med anledning av pandemin utökats till att ske veckovis.

Arbetet på regional nivå har enligt uppgift präglats av vissa utmaningar då det uppfattas att Region Skånes fokus inte har varit på samordning kring exempelvis analysarbete och skyddsmaterial. Det uppges vid intervjuer att regionens hantering av pandemin har varit bristande i vissa delar och att roller och arbetssätt har varit otydliga. Det uppges vidare att de mindre kommunerna behöver stöd och ett gott samarbete för att hanteringen ska fungera optimalt.

Det finns inga avtal med frivilliga resursgrupper i kommunen. MSB hörde tidigt av sig till kommunen och påminde om denna möjlighet, men det konstaterades av andra kommuner att flertalet som är medlemmar i sådana organisationer själva är i riskgrupp, varför denna möjlighet inte togs tillvara. Under våren har Röda Korset stöttat riskgrupper bland annat med inköp av mat.

⁴ Loggarna finns på kommunens gemensamma server och är framtagna för att stödja arbetet i central krisledning. Loggarna görs i excel.

⁵ Förutom Eslöv ingår kommunerna Kävlinge, Lund, Lomma, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Skurup, Vellinge och Burlöv.

I syfte att omvärldsbevaka följer krisledningen Folkhälsomyndighetens presskonferenser. Beredskapssamordnarna undersöker därtill hur händelser i omvärlden kan påverka kommunens verksamheter.

3.1.2. Beslut, åtgärder och information med anledning av pandemin, våren 2020

Inom ramen för granskningen har en genomgång av kommunstyrelsens protokoll genomförts. Resultatet av granskningen finns i bilaga 2.

Dialogen med politiken har hanterats av styrgruppen och kommundirektören. Beredskapssamordnarna har inte varit involverade i beredning inför beslut. Samordnarna har föredragit inför KSAU vid några tillfällen under våren.

Beslut och åtgärder med anledning av pandemin

Den 30 april beslutade kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige besluta att anta regler om möjlighet för förtroendevalda att delta på nämndssammanträden på distans, samt att ta bort ersättnas närvaro- och yttranderätt under en begränsad tid.

Den 5 maj 2020 rapporterades en utredning avseende möjligheten för förtroendevalda i kommunfullmäktige att delta på distanssammanträde. Kommunstyrelsen godkände rapporten som en information för vidare diskussion med kommunfullmäktiges olika partier.

Vid samma möte redovisades två delegeringsbeslut kopplade till coronapandemin:

- ▶ Kommunstyrelsens ordförandebeslut, 2020 Stöd till föreningar med anledning av covid-19
- ▶ KSAU beslut § 19 2020 Godkännande av tecknande av lokalt kollektivavtal om krislägesavtal med Vårdförbundet

Av intervju med kommunstyrelsens presidium framgår att det gjorts en pulsmätning av arbetsmiljön med anledning av pandemin. Ett frågebatteri har sänts ut till all personal i kommunen avseende bland annat hemarbete och arbetsbelastningen inom vård- och omsorgsförvaltningen. Resultatet av pulsmätningen har enligt uppgift rapporterats till kommunstyrelsens arbetsgivarutskott.

Av intervju framgår att ytterligare en åtgärd är att det upprättats ett aktivitetskonto för att kunna eftersöka statliga medel för kostnader som pandemin åsamkat kommunen.

Information med anledning av pandemin

Vid kommunstyrelsens sammanträden i april och maj 2020 har kommundirektören informerat om kommunens hantering av coronapandemin. Av intervju med kommunstyrelsens presidium framgår att kommundirektör, beredskapssamordnare och ansvariga för äldreomsorg har uppdaterat kommunstyrelsen och kommunstyrelsens arbetsutskott om deras arbete under pandemin. Från kommundirektörens genomgångar har det framgått vad nämnderna gjort och beslutat. Partierna har därtill informella gruppmöten där information delas. Kommunstyrelsens presidium uppger vid intervju att kommunikationen fungerat bra.

Kommunikationen till allmänheten har skötts av kommunikationsavdelningen och beskrivs som transparent mot allmänheten.

3.1.3. Utmaningar

I den teoretiska krisplaneringen består krisstaben av ett 40-tal personer för att kunna säkerställa bemanning under dygnets 24 timmar. Organisationen är byggd för att kunna hantera en omfattande händelse under ett kortare tidsspänn. De 40 personerna har en normal

tjänstgöring i organisationen när det inte råder en kris. Staben har vid denna kris minskat till cirka 12 personer för att skapa en uthållighet, då krisen beräknas pågå under längre tid.

Det uppges vid intervjuer att en långvarig kris skapar utmaningar i linjeorganisationen då det förekommer friktion mellan personalens ordinarie arbete och krisledningsarbetet. Det har varit svårt för vissa funktioner att avgöra hur prioriteringar ska göras.

Hur information och diskussion ska ske över nämndgränser framgår inte av krisledningsplanen. Vid intervju med kommunstyrelsens presidium framkommer att information bland annat delas vid politiska gruppmöten.

3.2. Vård- och omsorgsnämndens hantering

3.2.1. Organisation

Förvaltningen är uppdelad i tre verksamheter: Funktionsnedsättning (LSS), Äldreomsorg (vård- och omsorgsboende samt hemvård) och Hälsa & bistånd (korttids-, vård- och omsorgsboende, sjuksköterskeenheter, socialtjänst över 18 år med flera). Det finns sju kommunala särskilda boenden med 270 platser i Eslövs kommun. Inom hemtjänsten finns cirka 600–700 brukare. I organisationen arbetar en MAS.

Det framhålls vid intervju att bemanningen är ett problem främst avseende sjuksköterskor inom vård- och omsorgsförvaltningen. Förvaltningen har hyrt in bemanningssjuksköterskor för att täcka upp bristen.

För att hantera pandemin har information från Region Stockholm analyserats. Enligt Region Stockholm är en av de viktigaste åtgärderna att överbemanna och säkra personalförsörjningen. Därför har överbemanning införts (se avsnitt 3.2.2). Kommunen valde att inte ta in timvikarier, utan att istället månadsanställa personal. Det framhålls vid intervju som viktigt att personalen inte får arbeta på flera boenden och sprida smittan, vilket försvåras om många i personalen är timanställda. Överbemanningen avslutades efter sommaren och det kan bli aktuellt att det återinförs under vintern 2020. Vid sakgranskning framkommer att vård- och omsorgsnämnden den 18 november 2020 fattat beslut om överbemanning för perioden december 2020 till juni 2021.

3.2.2. Krisledningsorganisationens arbete med anledning av pandemin

Vård- och omsorgsförvaltningen har en egen krisledningsorganisation bestående av förvaltningschef, verksamhetschefer, MAS och kommunikatör. Under våren hade organisationen möten flera gånger per vecka. Vid tidpunkten för granskningen har de möten en gång per vecka. Information från mötena delges vid den kommuncentrala krisstabens möten. Nämndens ordförande medverkar vid krisledningsträffarna i syfte att inhämta information. Han fattar inga beslut i gruppen.

Vård- och omsorgsnämnden antog den 15 maj 2019 en plan för krisledning (se avsnitt 2.1.2) samt en pandemiplan för vård- och omsorgsförvaltningen (se avsnitt 2.2.1). Planerna har enligt uppgift fungerat bra under våren. Vid intervju med verksamhetschefer för funktionsnedsättning och äldreomsorg framkom att de i sitt arbete utgår från pandemiplanen, som de sedan brutit ned på verksamhetsnivå. Deras ansvar beskrivs som att följa planen och säkerställa att den är förankrad i verksamheterna.

Avseende omvärldsbevakning uppges vid intervju att MAS har en viktig roll. Direktiv från Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen passerar genom ledningsgruppen där MAS finns med.

Pandemins påverkan på verksamheterna

Av intervju framgår att det i mars kom direktiv från HR om att alla medarbetare skulle vara hemma vid symtom som kan kopplas till Covid-19. Sjukskrivningarna har dock inte ökat till följd av pandemin, förutom en period då fler var hemma för VAB än vanligt. Personalens uthållighet framöver ses dock som en risk av de intervjuade funktionerna. Det uppges vidare vid intervju att det varit påfrestande att ett viktigt verksamhetssystem bytts ut under pandemin.

Försörjningsstödet har inte ökat till följd av pandemin, trots att detta var något som förvaltningen såg som en trolig risk. Däremot uppges vid intervju att ungdomsarbetslösheten i kommunen har ökat, vilket kan komma att öka försörjningsstödet på sikt.

Verksamhetscheferna för äldreomsorg och funktionsnedsättning uppges vid intervju att de i mars införde "chef i beredskap" under helgerna. Chef i beredskap används inom samtliga verksamheter i förvaltningen. Åtgärden har enligt uppgift varit uppskattad av medarbetarna.

Smittspridning och kohortavdelning

Ett kohortboende öppnade på ett nedlagt boende med sex lägenheter á två rum, som mest 12 platser (se avsnitt 3.3.4). Som mest har tio brukare använt kohortboendet samtidigt. Vid tid för granskningens genomförande befinner sig två hemtjänstbrukare på kohortavdelningen. När personal har arbetat på kohorten och ska tillbaka till sin ordinarie tjänst tas ett Covid-test och tjänstepersonen får vara hemma en vecka med lön för att minska risken för spridning. Ingen som arbetat på kohorten har hittills blivit smittad. Efter sommaren 2020 spreds smitta på tre boenden i kommunen. Samtliga smittade isolerades på kohortavdelningen och smittspridningen hejdades.

Av intervju framgår att det dagligen genereras en rapport över hur många som har symptom och som provtas för Covid-19 på särskilda boenden och inom hemtjänsten. En översikt över antalet brukare som bekräftats smittade och inlagda på kohortboende sedan mars 2020 framgår av tabell 4.

Tabell 4: Antal smittade och inlagda på kohortboende mellan mars och november 2020

Antal patienter som testat positivt för covid-19		Inlagda på kohortavdelning	
Boende	Antal patienter	Omgång	Antal patienter
Korttidsboende	3	Första omgången	3
Särskilt boende	12	Andra omgången	2
Ordinarie boende	5	Tredje omgången	10
LSS	1	Fjärde omgången	2

3.2.3. Skyddsutrustning och utbildning

Tidigt under pandemin centraliserades hanteringen av smittskyddsutrustning för att säkerställa att verksamheter kunde tilldelas utrustning efter behov. I detta syfte samlades all skyddsutrustning som fanns ute i verksamheterna in centralt. Därefter åligger det sjuksköterskor i organisationen att bedöma vilka verksamheter som ska tilldelas utrustning. Enligt uppgift har verksamheterna känt sig trygga med detta arbetssätt.

MAS fick hjälp av upphandlingsavdelningen för inköp av skyddsutrustning vilket lett till att kommunen sedan våren 2020 har ett eget pandemilager. På grund av detta finns det enligt uppgift tillräckligt med skyddsutrustning i kommunen vid tid för granskningens genomförande. Verksamheter kan beställa material elektroniskt varefter det levereras med hjälp av andra förvaltningar. Ute i verksamheterna finns det även numera mindre lager.

MAS ansvarar för att sända ut information och rekommendationer till personalen på vård- och omsorgsförvaltningen. Informationen sänds ut bland annat via e-post och på hemsidan. MAS

skickade tidigare ut information angående kommunens hantering av pandemin per e-post varje vecka till personalen inom vård- och omsorgsförvaltningen. Samtliga meddelanden har lagts upp på intranätet så att personalen kan läsa vilken information som delgetts tidigare. Vid tid för granskningens genomförande skickas inte längre veckovisa informationsmail ut, då behovet för dessa har försvunnit.

Information och utbildning avseende vårdhygien och skyddsutrustning har enligt uppgift genomförts med samtlig personal.

3.2.4. Samordning med övriga aktörer

MAS ingår i ett rikstäckande MAS-MAR⁶-nätverk och har därigenom avstämningar med regionen. Det åligger vidare MAS att sköta kontakten med Smittskydd och Vårdhygien Skåne.

Av intervjuer framgår att samordningen från regionen inte har fungerat önskvärt. Enligt uppgift beställde Region Skåne tre miljoner munskydd som sedan distribuerades till andra regioner, trots att behovet fanns i kommuner inom Skåne.

Samarbetet med de fyra vårdcentralerna i kommunen fungerar enligt uppgift bra. Vård- och omsorgsförvaltningen har veckovisa videomöten med vårdcentraler och riktlinjer för samarbetet har skapats. MAS samt enhetschef för sjuksköterskor deltar från kommunen.

3.2.5. Beslut, åtgärder och information med anledning av pandemin, våren 2020

Inom ramen för granskningen har en genomgång av vård- och omsorgsnämndens protokoll genomförts. Resultatet av granskningen finns i bilaga 1.4.

Beslut och åtgärder med anledning av pandemin

Det framgår av intervjuer att beslut fattats att införa besöksförbud på samtliga äldre- och LSS-boenden, 14 dagar innan regeringen beslutade i samma fråga. Detta innebär att beslutet saknade lagstöd. Beslut saknas i samtliga nämndprotokoll från den aktuella perioden. Av intervju framgår att det är förvaltningschef på vård- och omsorgsförvaltningen som muntligen har fattat detta beslut. Av intervju med nämndens presidium framkommer att ordförande var informerad och delaktig i diskussionen kring beslutet, men att beslutet var en fråga på kommunledningsnivå. Beslutet har sedermera upphävts till följd av att regeringen fattade beslut om att häva det nationella besöksförbudet. Verksamheterna har därefter tillsett att träffar mellan brukare och anhöriga kan ske på ett säkert sätt utomhus eller genom plexiglas.

Den 15 april 2020 redovisades delegeringsbeslut om en temporär stängning av Alegården, som är en plats dit personer som har biståndsbeslut om dagverksamhet kan vara under vardagar för att få social gemenskap och förströelse genom enklare vardagsaktiviteter.

Av protokoll daterat den 13 maj 2020 framgår att nämnden beslutat att godkänna att särskilda boenden, hemvården och verksamhet funktionsnedsättning ska överbemanna sina enheter med cirka 5 procent. Detta planerades pågå till och med september och beräknades kosta 8 mnkr.

I samma protokoll framgår att kohortavdelningen ska vara öppen från den 18 maj till den 30 september 2020. Avdelningen beräknas kosta 10-15 mnkr. Avdelningen ska bestå av sex lägenheter á två rum. Vid sju patienter eller fler kommer dubbelbeläggning att ske. Personalbemanningen ska bestå av undersköterskor, sjuksköterskor, fysioterapeut och lokalvårdare. Omvårdnadsansvarig kommunsjuksköterska beslutar om vem som ska beredas plats.

⁶ MAR står för medicinskt ansvarig för rehabilitering.

Det framgår vidare att avdelningen är en åtgärd som sker utanför nämndens budgetram. Regeringen beslutade 12 maj 2020 (SFS 2020:293) att täcka kommunernas merkostnader till följd av pandemin varför nämnden räknar med att erhålla full kompensation för beslutet. Vidare framgår avdelningens diverse kostnader. Nämnden beslutar att godkänna och anta förslaget för upprättande av kohortavdelning.

Av intervju med nämndens presidium framkommer att kostnader som hänförs till pandemin har bokförts på separata konton. Under granskningen framkom att nämnden fått besked om kostnadstäckning för 93 procent av utgifterna.

Ansvarsfördelningen mellan politik och tjänstepersoner avseende beslutsfattande uppfattas som tydlig av de intervjuade funktionerna.

Information med anledning av pandemin

I mars, april och maj har förvaltningsledningen informerat nämnden om förvaltningens hantering av coronapandemin. Informationen har bland annat berör arbetet för att införskaffa skyddsutrustning och förberedelser inför inrättandet av en kohortvårdsavdelning. Ordförande får därtill enligt uppgift löpande information från förvaltningschefen via telefon. Om det är av intresse för nämnden så sprids det vidare till nämnden. Av intervju med nämndens presidium framkom att det inte fattats politiska beslut avseende skyddsutrustning då det bedömts vara en förvaltningsfråga.

3.2.6. Utmaningar

En utmaning som lyfts vid intervju berör socialtjänstlagen, som inte ger utrymme för att prioritera insatser. Vid ett läge med personalbortfall behöver verksamheten göra prioriteringar, men detta skulle innebära att verksamheten bryter mot lagen. Detta uppges vara en försvårande faktor. Under våren 2020 har ingen prioritering behövts göras vare sig i hemvården eller i de särskilda boendena.

Att tillgodose en tillräcklig personalförsörjning uppges vidare som en utmaning. Det har under pandemin behövts mer personal än vanligt för att säkerställa att personal inte ska behöva gå mellan olika avdelningar och enheter. Under perioder har även många inom äldreomsorgen och verksamhet för funktionsnedsättning stannat hemma på grund av vård av barn (VAB). Bristen på sjuksköterskor har nämnts vid flertalet intervjuer, och ses som en konsekvens av en allmän brist på sjuksköterskor i hela landet. Bristen har försökt täckas upp med hjälp av bemanningssjuksköterskor och det finns enligt uppgift avtal med ett 30-tal företag angående detta.

En annan utmaning är att bibehålla arbetssättet och kommunicera att situationen är fortsatt allvarlig. Det finns en risk för misstag när pandemin pågår under en längre tid.

4. Sammanfattande bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen och vård- och omsorgsnämnden till stor del har säkerställt en ändamålsenlig krisledning. Nedan följer svar på de revisionsfrågor som ligger till grund för bedömningen.

Finns en ändamålsenlig organisering av krisledningen?

Kommunstyrelsen

Delvis, vår bedömning är att det till viss del finns en ändamålsenlig organisering av krisledningen. Det framgår av intervjuer att säkerhetsfunktionerna är utspridda i kommunen och att det saknas en säkerhetschef med ett helhetsansvar. Det behöver med anledning av detta säkerställas att säkerhetsfunktionerna hittar former för en gemensam linje i organisationen.

Det har genomförts en rad utbildningsinsatser inom krisberedskap under de senaste åren, vilket vi ser som positivt. Dock har de förtroendevalda i liten utsträckning deltagit vid dessa övningar. Det kan finnas skäl att involvera även de förtroendevalda mer i övningsinsatser så att de är införstådda med hur bland annat ansvarsfördelningen ser ut vid en kris.

Det har under hösten 2020 införts en *Tjänsteman i beredskap* (TIB), vilket vi ser som positivt.

Vård- och omsorgsnämnden

Ja, vård- och omsorgsförvaltningen har en egen krisledningsorganisation som vi bedömer som ändamålsenlig. Funktionen *Chef i beredskap* infördes under våren, vilket vi ser som positivt.

En utmaning som framkommit i granskningen är att det vid kriser kan vara svårt att uppfylla samtliga behov för brukarna. Det är därför viktigt att det finns tydliga processer och rutiner för hur arbetet inom nämndens verksamheter ska säkra en skälig levnadsnivå vid kris. Ett förtydligande om hur verksamheterna ska arbeta vid en sådan situation kan behöva tillföras i framtida krisplanering.

Utgår arbetet från en risk- och sårbarhetsanalys?

Kommunstyrelsen

Delvis, vi bedömer att arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser inte är fullt ut ändamålsenligt. Arbetssättet avseende RSA kan förbättras genom att involvera kommunens verksamheter mer, samt genom att tydligt identifiera sårbarheter och brister i krisberedskapen inom kommunen. Ett förbättringsarbete är enligt uppgift pågående, vilket vi ser som positivt.

Utgår arbetet från krisberedskapsplaner och strategier?

Kommunstyrelsen

Ja, det är vår bedömning att krisledningsarbetet under våren 2020 följt den givna planen för central krisledning på ett ändamålsenligt sätt. Pandemin har dock visat sig vara en långvarig kris som innebär ett tungt arbete för de som arbetar centralt i krisledningen. Planen för central krisledning har inte tagit höjd för en långvarig kris. Av denna anledning kan det finnas skäl att planera för varaktiga kriser i framtida krisplanering.

Det har vidare framgått att det saknas en kommunövergripande pandemiplan i kommunen. Under våren 2020 skapade beredskapssamordnarna till följd av detta en övergripande pandemiplanering. Detta ser vi som positivt.

Vård och omsorg

Ja, vi bedömer att vård- och omsorgsnämndens arbete med planer är tillfredsställande. I maj 2019 skapades en pandemiplan för vård- och omsorgsförvaltningen som beskriver vilka

åtgärder som ska vidtas vid händelse av en pandemi. Granskningen har visat att planen har fungerat bra under våren och att planen även brutits ner på verksamhetsnivå.

Får kommunstyrelsen och nämnden en tillräcklig återrapportering och uppföljning avseende krisledningsarbetet?

Kommunstyrelsen

Ja, vi bedömer att kommunikationen fungerat väl, så väl inom förvaltningen, som till de förtroendevalda. Styrgruppen och kommundirektör har rapporterat till kommunstyrelsen och beredskapssamordnarna har rapporterat till arbetsutskottet. Samordningen kring kommunikation mellan nämnderna avseende krisledningsarbetet bedöms dock vara ett utvecklingsområde då detta inte framgår av krisledningsplanen.

Vård- och omsorgsnämnden

Ja, vi bedömer att kommunikationen fungerat väl, såväl inom förvaltningen, som till de förtroendevalda.

Har kommunstyrelsen och nämnden löpande uppdaterat lägesbilden och genomfört riskanalyser? Vilka åtgärder har vidtagits med anledning av genomförda riskanalyser?

Kommunstyrelsen

Ja, vi bedömer att kommunstyrelsen löpande uppdaterat lägesbilden avseende pandemin. Kommunstyrelsen har vidtagit ett flertal åtgärder med anledning av pandemin. Det har även gjorts en pulsmätning av arbetsmiljön med anledning av pandemin som rapporterats till arbetsutskottet.

Vård- och omsorgsnämnden

Ja, ett kohortboende infördes i maj 2020, vilket enligt uppgift hjälpt till att hindra smittspridning inom äldreomsorgen, vilket är positivt. Beslutet att överbemanna verksamheterna, vilket grundar sig i lärdomar från andra kommuner, ses också som positivt.

En utmaning som framhålls är bristen på sjuksköterskor. Vi ser med anledning av detta behov av att utveckla arbetet för att säkerställa en långsiktig personalförsörjning framöver.

Förvaltningschefen på vård- och omsorgsförvaltningen fattade beslut om att införa besöksförbud, trots att det saknades lagstöd att genomföra en sådan åtgärd, vilket vi ser som en brist. Beslutet saknas i protokoll och ärendet har inte tagits upp vid nämnd. Ordförande i nämnden har uppgett att han varit del av diskussionerna kring detta, men att beslutet varit en fråga på kommunledningsnivå. Med anledning av detta anser vi att ansvarsfördelningen mellan nämnd och förvaltning varit otydlig samt att nämnden behöver ta ett större ansvar vid denna typ av ärenden.

Hanteringen av skyddsutrustning centraliserades tidigt och skyddsmaterial upphandlades. Verksamheterna har på grund av detta inte haft någon brist på skyddsutrustning sedan dess. Detta ser vi som positivt. Denna fråga har inte berörts i nämnden, då det ansetts vara en förvaltningsfråga.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Säkerställa en ändamålsenlig samordning över nämndgränserna vid kriser.
- ▶ Säkerställa att krisberedskapsplaner framöver tar höjd för långvariga kriser.
- ▶ Säkerställa att arbetet med RSA förbättras för att involvera kommunens verksamheter i en större utsträckning samt tydligt identifierar sårbarheter och brister i kommunens krisberedskap.

Vi rekommenderar vård- och omsorgsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att nämnden fattar beslut om sådant som har stor påverkan på nämndens verksamheter.
- ▶ Utveckla arbetet för att säkerställa en långsiktig personalförsörjning, särskilt avseende sjuksköterskor.

Eslöv den 18 januari 2021

Sara Shamekhi
EY

Stella Säfström
EY

Bilagor

Bilaga 1. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Verksamhetschef äldreomsorg
- ▶ Verksamhetschef för funktionsnedsättning
- ▶ Verksamhetschef för hälsa och bistånd
- ▶ Krisberedskapssamordnare 1
- ▶ Krisberedskapssamordnare 2
- ▶ Medicinskt ansvarig sjuksköterska
- ▶ Förvaltningschef på vård- och omsorgsförvaltningen
- ▶ Kommundirektör
- ▶ Ordförande i kommunstyrelsen
- ▶ 1:e vice ordförande i kommunstyrelsen
- ▶ Ordförande vård- och omsorgsnämnden
- ▶ 1:e vice ordförande vård- och omsorgsnämnden
- ▶ 2:e vice ordförande vård- och omsorgsnämnden

Dokument

- ▶ Plan för krisledning inom vård och omsorg
- ▶ Förutsättningar för pandemiplanering 200227
- ▶ Kommunstyrelsens reglemente
- ▶ Reglemente för krisledningsnämnden
- ▶ Riktlinjer för Eslövs kommuns krisberedskap 2019
- ▶ Risk- och sårbarhetsanalys 2019-2020
- ▶ Sammanställning pandemiplanering 200330
- ▶ Protokoll vård- och omsorgsnämnden januari – maj 2020
- ▶ Pandemiplan vård- och omsorgsnämnden
- ▶ Plan för intern kontroll 2019 vård- och omsorgsnämnden
- ▶ Delegeringsordning för kommunstyrelsen i Eslövs kommun, reviderad 2019-05-07
- ▶ Plan för central krisledning
- ▶ Utbildningsinsatser från 2018 – krisledning
- ▶ Mall årliga uppföljning kommuner 2019 (uppföljning av RSA)

Tabell X: Bedömningskriterier för sannolikhet och konsekvens

	Bedömning av sannolikhet	Bedömning av konsekvens
1	Osannolikt att det skulle kunna inträffa Skulle kunna inträffa under exceptionella förhållanden.	Obetydlig ▶ Visst obehag eller bagatellartad skada ▶ Ingen eller försumbar negativ effekt på verksamhetens förmåga att uppnå sina mål eller fullgöra sina primära uppgifter ▶ Låga kostnader, under 20 tkr ▶ Ingen skada för förtroendet för Eslövs kommun
2	Mindre troligt att det kommer att inträffa Var 5:e år	Mindre ▶ Skada utan sjukskrivning ▶ Mindre negativ effekt på verksamhetens förmåga att uppnå sina mål eller fullgöra sina primära uppgifter ▶ Begränsade kostnader, mellan 20 tkr- 100 tkr ▶ Möjligen en viss skada för förtroendet för Eslövs kommun
3	Eventuellt kommer det att inträffa Vartannat år	Medelstor ▶ Kortare sjukskrivning ▶ Medelstor negativ effekt på verksamhetens förmåga att uppnå sina mål eller fullgöra sina primära uppgifter ▶ Måttliga kostnader, mellan 100 tkr-500 tkr ▶ Kortvarig skada för förtroendet för Eslövs kommun
4	Troligt att det kommer att inträffa 2–6 gånger per år	Allvarlig ▶ Längre sjukskrivning ▶ Betydande negativ effekt på verksamhetens förmåga att uppnå sina mål eller fullgöra sina primära uppgifter ▶ Stora kostnader, mellan 500 tkr- 1 miljon kr ▶ Stor skada för förtroendet för Eslövs kommun
5	Nästan säkert att det kommer inträffa Varje månad	Förödande ▶ Dödsfall/livslånga men ▶ Mycket stor negativ effekt på verksamhetens förmåga att uppnå sina mål eller fullgöra sina primära uppgifter ▶ Mycket stora kostnader, mer än 1 miljon kr ▶ Förödande skada för förtroendet för Eslövs kommun

Bilaga 2. Protokollgranskning

Protokollgenomgång vård- och omsorgsnämnden januari – maj 2020

Datum	Paragraf	Beslut/åtgärd/information
2020-03-18		Information från förvaltningsledningen redovisas för nämnden
2020-04-15	36	En ökning av grundbemanning och kohortvård utreds. Skyddsmaterial för 4 mnkr har upphandlats. Korttidssjukskrivning och VAB ökade under mars för att sedan minska. Förberedelser för att hantera en ökning av insjuknade pågår.

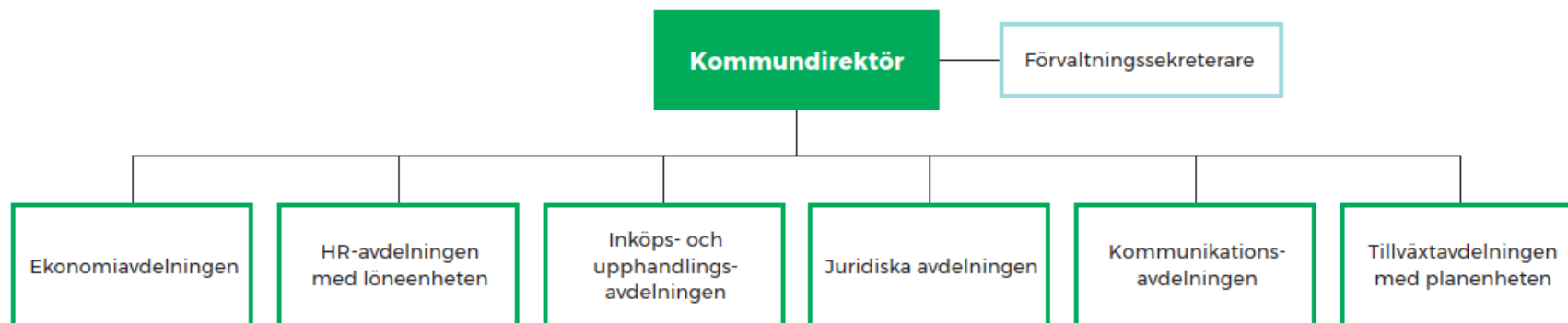
	40	Information från förvaltningsledningen redovisas för nämnden. Besöksförbud på samtliga äldre- och LSS-boenden har införts 14 dagar innan regeringens beslut. ⁷ Dagverksamhet på Alegården är tillfälligt avbruten.
	41	Delegation, anmälningar för kännedom: Kommunfullmäktiges beslut § 43 2020 Anta regler om möjlighet för förtroendevalda att delta på nämndssammanträde på distans samt att ta bort ersättnas närvaro- och yttranderätt under en begränsad tid
	42	Delegationsbeslut: Beslut om temporär stängning av Alegården.
2020-05-13	47	From maj/juni 2020 kommer särskilda boenden, hemvården och verksamhet funktionsnedsättning att överbemanna sina enheter med ca 5 procent. I första skedet är detta planerat att pågå till och med september och beräknas kosta ca 8 mnkr.
	47	Sedan mitten av april utreder nämnden möjligheten till att starta en kohort-avdelning på ett äldreboende som sedan tidigare står tomt. Avdelningen ska vara öppen under fem månader och beräknas kosta 10 - 15 mnkr.
	52	Upprättande av kohortavdelning för personer sjuka i COVID-19. Avdelningen planeras vara i bruk från den 18 maj till den 30 september 2020. Avdelningen ska bestå av 6 lägenheter á två rum. Vid sju patienter eller fler kommer dubbelbeläggning att ske. Omvårdnadsansvarig kommunsjuksköterska beslutar om vem som ska beredas plats. Avdelningen är en åtgärd som sker utanför nämndens budgetram. Regeringen beslutade 12 maj 2020 (SFS 2020:293) att täcka kommunernas merkostnader till följd av pandemin varför nämnden räknar med att erhålla full kompensation för beslutet.
	53	Införande av utökad bemanning inom Vård och Omsorg. Beslutet översänds till KS
	54	MAS informerar om basala hygienrutiner inom Vård och Omsorg
	55	Information från förvaltningsledningen redovisas för nämnden. 11 personer har i kommunen konstateras smittade. Smitta har ej konstaterats inom äldreboenden eller hemvården.
2020-06-02	100	Information om Covid-19. Kommundirektör informerar om att kommunen fortsatt befinner sig i krisberedskap. Bemanningen är god, förutom avseende brist på sjuksköterskor.

Protokollgenomgång kommunstyrelsen januari – maj 2020

Datum	Paragraf	Beslut/åtgärd/information
2020-03-30	53	Förslag att anta regler om möjlighet för förtroendevalda att delta på nämndssammanträde på distans samt att ta bort ersättnas närvaro- och

⁷ Beslut för detta saknas i protokoll.

		yttranderätt under en begränsad tid. Styrelsen föreslår bland annat en ändring i delegationsordning, vilket översänds till kommunfullmäktige.
	54	Förslag att anta riktlinjer för arbetet med säkerhetsskydd i Eslövs kommun samt delegation till kommundirektör. Beslut: Kommunstyrelsen antar riktlinjer för arbetet med säkerhetsskydd i Eslövs kommun att gälla från det att beslutet fått laga kraft. Beslut: Kommunstyrelsen delegerar till kommundirektören att fastställa säkerhetsskyddsanalysen samt underliggande rutiner och checklistor som styr arbetet med säkerhetsskydd.
	59	Kommundirektör informerar om Covid-19. Krisorganisationen träffas tre gånger i veckan. Riktlinjer och dokument arbetas fram i gruppen. Det genomförs ett arbete angående pandemiplanering där krisorganisationen undersöker minsta möjliga bemanning vid olika grader av sjukskrivna samt vad som behövs för att upprätthålla verksamheterna. Inom vård och omsorg undersöks rekrytering av personal för att ha extra vikarier, och i andra hand omfördelas personal inom förvaltningen. Som sista alternativ omfördelas personal mellan förvaltningar. Det finns en struktur för detta arbete och därtill görs riskbedömningar. Sjukfrånvaron är högre än normalt inom vård och omsorg.
2020-05-05	69	Utredning om möjlighet för förtroendevalda i kommunfullmäktige att delta på distanssammanträde. Kommunstyrelsen godkänner rapporten som en information för vidare diskussion med kommunfullmäktiges olika partier.
	74	Kommundirektören informerar att krisledningen planerar att minska antalet möten då förberedelsearbete genomförts i en mängd olika frågor. Sjukfrånvaron har sjunkit och är på normala nivåer. Kommunen har tillräcklig skyddsutrustning. Kohort-boendet öppnar den 18 maj.
	75	Redovisning av delegeringsbeslut: Kommunstyrelsens ordförandebeslut, 2020 Stöd till föreningar med anledning av covid-19 Godkännande av tecknande av lokalt kollektivavtal om krislägesavtal med Vårdförbundet

Organisationsschema KLK

**Boendestatistik för vård- och omsorgsboenden,
2021**

7

VoO.2021.0029

Datum för infouttag

Månad

Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

[illegible][illegible][illegible][illegible]